

Slovenski citrar

Citrarsko društvo Slovenije, Aškerčeva ulica 9, 3310 Žalec, www.citre-drustvo.si

junij 2011, leto 12, številka 1 (22)

SPREMEMBE

Zakorakali smo v dvanajsto leto delovanja Citrarskega društva Slovenije in na čelu društva sem še vedno isti človek kot na začetku. V zadnjem času sem se večkrat spraševal, če je to res najbolj modro, a trenutno pač je tako. Kdor ni bil na minulem zboru članov ali pa ni prebiral internetne strani našega društva, mogoče še ne ve, da smo zakorakali v četrto mandatno obdobje. Na moj predlog je prišlo do naslednjih sprememb: imamo nov sedež društva v prostorih Glasbene šole »Risto Savin« Žalec, njihova učiteljica citer, Irena Glušič, je naša nova tajnica. Podpredsednica je postala trenutno ena izmed najbolj aktivnih slovenskih citrark Irena Zdolšek, za blagajno bo imela skrb Anita Veršec. V Upravnem odboru poleg zgoraj omenjenih »sedijo« še Cita Galič, Doroteja Dolšak in Dejan Praprotnik. Nadzorni odbor CDS sestavljajo Tomaž Plahutnik, Helena Hartman in Romana Javšovec. Na 1. sestanku novega Upravnega odbora smo tudi določili disciplinsko komisijo, ki jo sestavljajo: Irena Glušič, Anita Veršec in Franja Kočnik.

Omenjene kadrovske spremembe sem predlagal zato, da pritegnem k odgovornosti za delovanje društva nove, mlade moči. To nikakor ne pomeni, da je odbor v prejšnji sestavi delal slabo, a spremembe so vselej dobrodošle, če

se bodo obnesle tudi v našem društvu, se bo izkazalo v naslednjem obdobju. Potem bo pa že skrajni čas, da se tudi na mestu predsednika zgodi sprememba.

V tokratni številki SC mogoče ne pišemo toliko o različnih spremembah, vendar jih med vrsticami pozoren bralec lahko zazna. Kot ponavadi pišemo o tem kaj se je dogajalo. Kako je bilo v začetku slovenske citrarske renesanse, izvemo nekaj iz pogovorov z Jožetom Groblerjem in Romano Javšovec. Damjana Praprotnik piše o Vidi Učakar, svoji nekdanji učiteljici citer, skupaj s svojo sedanjo profesorico citer pa nam predstavljata študij citer na Koroškem deželni konservatoriju v Celovcu. Za mnoge bo verjetno zanimiv članek o starih strunah, o citrah - »rafelek«, omembe citer v slovenski literaturi, razni zapisi iz glasbenih šol ali pa prispevek Tanje Lončar o igranju citer v podzemlju. Vestni bralec našega časopisa nam je poslal sestavljanko – rešite jo, izžrebanca čaka nagrada.

Imamo tudi članek o zadnjem državnem tekmovanju. Odslej bodo na tem področju resnično spremembe. V naslednjem letu bodo namreč lahko v okviru TEMSIG-a tekmovali mladi do 15. leta starosti, razpis pa bo izšel že te dni. To je velik korak v razvoju našega inštrumenta in upam, da bo v nekaj letih prinesel spremembo na bolje: razširitev poučevanja citer na nižjih glasbenih šolah iz šest na osem let ter seveda izobraževanje na srednji stopnji. Za konec pa si bom sposodil besede Jožeta Groblerja: »A dokler ne bodo citre na Akademiji za glasbo, ne bo mirovanja.«

Mislim, da se vsi skupaj lahko veselimo teh sprememb, prihajajo postopoma, a nezadržno. Korajžno jim stopajmo naproti!

Peter Napret

Roke Haralda Oberlechnerja in Monike Rožej na seminarju v Žalcu (foto: P. Napret)

O TEKMOVANJU

“Glasba je umetnost, ki doseže srce s pomočjo misli in vznemiri misel skozi srce.” (Arthur Honneger) Tako sem zaključila uvodni nagovor pred koncertom nagrajencev v Celju, ki se je odvil na kulturni praznik, 8. februarja 2011, ob 18. uri v koncertni dvorani Glasbene šole Celje. Nato pa sem se skupaj z ostalimi poslušalci prepustila čudovitim zvokom citer in ostalih inštrumentov mladih umetnikov, ki so nas odpejali v drug svet, svet nežne in lepe glasbe ...

Za nami je uspešno 12. državno citrarsko tekmovanje komornih skupin, ki ga je organiziralo Citrarsko društvo Slovenije. Tekmovanje je bilo razpisano za citrarski duo, trio, kvartet in komorne skupine s citrami in drugimi akustičnimi inštrumenti ali solopev-cem/ko. Prijavilo se je kar 28 skupin iz vse Slovenije. Pa poglejmo nekaj statističnih podatkov. Nekaj udeležencev tekmovanja se je pojavilo v dveh skupinah, tako da je bilo vseh udeležencev tekmovanja 65. Na tekmovanje je vse te komorne skupine pripravljalo kar 22 mentorjev, od tega 13 učiteljev in učiteljic citer. Nekaj skupin se je prijavilo samih, veliko število skupin pa je bilo iz 17-ih različnih glasbenih šol.

Tekmovanje je potekalo v soboto, 29. januarja 2011, v dvorani Glasbene šole Idrija od 9.30 pa vse do 16.00. Ravnatelj glasbene šole, Emil Semec, je otvoril tekmovanje s pozdravnim govorom, učiteljica citer, Teja Ličar-Močnik, pa se je zelo potrudila z organizacijo na šoli, tako da smo se vsi dobro počutili. Komisijo so sestavljali nekateri naši učitelji citer (Peter Napret, Tinka Budič in Kornelija Lovko), Johannes Rohrer,

učitelj citer v Gradcu, ter Tomaž Lorenz, profesor komorne glasbe na Akademiji za glasbo v Ljubljani.

Nekateri tekmovalci so bili presrečni, ko so izvedeli rezultate, nekateri malo manj zadovoljni, vendar to je značilnost tekmovanj. Vsi bi se morali zavedati, da je ocena v veliki meri odvisna od tega, kako je bila skladba v tistem trenutku zaigrana na odru, kakšna je bila pri tem tehnična izvedba, muzikalnost, skupna igra, uglašenost inštrumentov in splošen vtis. Je bila prisotna trema? V kolikšni meri? Zavedati se je potrebno še, da je ocena odvisna pravzaprav od vseh posameznikov, ki tvorijo komorno skupino. Morda ima en član skupine prečudovit ton, vendar če pri ritmu ni popolnoma stabilen ...

Pa gremo na bolj vesele teme. Program je bil zelo pester. Kar nekajkrat se je pojavil Oberlechner kot komponist ali kot aranžer, kar ni niti ni presenetljivo, saj je pri založbi Psalteria izšlo kar nekaj lepih skladb za komorne skupine. Slišali smo tudi razne priredbe stare glasbe, pa ljudske, nekaj jazzovskih, izrazito sodobnih pa je bilo bolj malo. Pojavila se je tudi kakšna bolj pop skladba, ki morda za tekmovanje ni ravno najbolj primerna, zveni pa seveda tudi prijetno.

Zlato priznanje so prejeli:

2. A kategorija
**BRINA GABROVEC, VANESSA
VREČIČ – 98 % (zlato)**

Mentorica: Irena Glušič, GŠ »Risto Savin« Žalec

2. D kategorija
**DITKA ZALOŽNIK (citre), KATARINA
AUER (flavta) – 100 % (zlato)**

Mentorici: Irena Zdolšek, Bojana Rojko, GŠ
Slovenska Bistrica

3. B kategorija
**KLARA HUDOURNIK, MELANJA KROPEC,
DITKA ZALOŽNIK – 95 % (zlato)**

Mentorica: Irena Zdolšek, GŠ Slovenska Bistrica

Ena od »zlatih« komornih skupin (GŠ Slovenska Bistrica) na koncertu nagrajencev 8. februarja 2011 v Celju (foto: P. Napret)

3. D kategorija

IZIDOR TOJNKO (citre), ŠPELA SCHMID (citre), MAŠA OŠLAK (kitara) – 97 % (zlato)
Mentorici: Helena Hartman, Martina Rančigaj, GŠ Rogaška Slatina

MONIKA ROŽEJ (citre), LUKA ROŽEJ (kitara) – 97 % (zlato)
Mentor: Peter Napret

IZIDOR TOJNKO (citre), ALJA DROVENIK (violina) – 98 % (zlato)
Mentorja: Helena Hartman, Peter Kuhar, GŠ Rogaška Slatina

4. C kategorija

MARUŠA PIŠLJAR, ŠPELA MAČEK, KATARINA MAČEK, URŠA MATJAŠEC – 95 % (zlato)
Mentorici: Kornelija Lovko, Franja Kočnik, GŠ Logatec

5. A kategorija

KARMEN ZIDAR KOS, NELI ZIDAR KOS – 98 % (zlato)
Mentorja: Georg Glasl (Visoka šola za glasbo in gledališče München), Peter Napret

Na koncertu nagrajencev so nastopile vse zgoraj omenjene skupine, poleg njih pa še tiste, ki so prejele visoko srebrno priznanje. Koncert je posnela tudi RTV Slovenija in posnetek se je že nekajkrat odvrtel na nacionalni televiziji, pa tudi na spletu si ga je možno še vedno ogledati. Posneto je bilo v dveh delih in zelo

lepo. Za nastopajoče je bila to zanimiva in nova izkušnja. Morda je bila za koga tudi nenavadna. Kar nekaj skupin je boljše nastopilo na samem tekmovanju, kar pa potrjuje moje prejšnje razmišljanje, da je ocena v veliki meri odvisna od tistega trenutka na odru, ko gre zares. Kljub temu so lepo odigrali in poslušalci s(m)o odšli v veliki meri nasmejanih obrazov domov. Vmes je bila seveda še podelitev priznanj, ki sva jo opravila s Petrom Napretom. Na koncu so prišli vsi prisotni prejemniki priznanj na oder, da smo se skupaj fotografirali.

Brez omembe odbora za izvedbo tekmovanja seveda ne gre. Sestavljali smo ga Irena Zdolšek, Helena Hartman, Franja Kočnik, Doroteja Dolšak in Peter Napret. Prvič sem se preizkusila v vlogi predsednice odbora in moram reči, da je res potrebno misliti na ogromno stvari, tako da sem vesela, da nam je uspelo s skupnimi močmi uspešno izpeljati tekmovanje, še bolj pa, da nam je citrarjem uspelo priti v TEMSIG. V dneh, ko bo izšla ta številka Slovenskega citrarja, bo verjetno razpis za TEMSIG-ovo tekmovanje 2012 že objavljen.

Vsem tekmovalcem, še posebej nagrajencem, čestitam za nastop na minulem tekmovanju in naj vam v prihodnje ne zmanjka volje za vajo in muziciranje!

Irena Zdolšek, predsednica odbora za izvedbo 12. državnega tekmovanja

CITRARSKI SEMINAR V ŽALCU

V petek, 27. in soboto, 28. maja 2011 je v Glasbeni šoli Risto Savin v Žalcu potekal seminar za učitelje in učence citer s priznanim pedagogom ter vrhunskim avstrijskim citrarjem prof. Haraldom Oberlechnerjem.

Po nekaj letih smo poleg Poletnega citrarskega seminarja v Celju imeli spet lepo priložnost spoznavati in si širiti obzorje na tem področju. Koncept seminarja je temeljil na individualnem delu aktivnih udeležencev s profesorjem Haraldom Oberlechnerjem. Le teh je bilo 14, pasivni udeleženci pa smo lahko prisostvovali vsem uram in spoznavali nove ali morda malo pozabljene metode in pristope dela. Poleg individualnih ur smo imeli priložnost igrati tudi v citrarskem orkestru, kar je poseben čar citranja. Pri igranju v orkestru smo spoznali osnove bluesa,

Harald Oberlechner med zadnjo vajo orkestra na seminarju v Žalcu

harmonično shemo in načine spremljave pri tej zvrsti ter osvajali »svingovski ritem«. Vsak aktivni udeleženec je imel na voljo 45 minut pouka, v ta namen pripravil eno ali več skladb in ob

izredno subtilnih napotkih profesorja spoznaval novo znanje tako na področju same tehnike igranja kot tudi muzikalnosti in interpretacije posameznih skladb. Skladbe so bile zanimive tudi zame, saj so udeleženci izbrali same »take«, ki jih igram tudi s svojimi učenci, iz različnih glasbenih obdobj in zelo različnih zvrsti: od stare glasbe, slovenske ljudske pa do modernejših skladb iz današnjih dni.

Med aktivnimi udeleženci je bila tudi moja učenka Suzana Poljanec, ki je bila nad potekom seminarja in delom s profesorjem zelo navdušena, prav tako pa tudi jaz, saj nekateri citrarji nimamo toliko priložnosti ali poguma podati se v tujino na izobraževanja, zato je bil ta seminar zelo dobrodošel. Delo je potekalo v nemščini oz. angleščini, vendar ni bilo nikakršnih težav, saj je za prevod vestno skrbela Irena

Glušič, učiteljica citer na GŠ Žalec in glavna koordinatorka seminarja.

V petek ob 19.30 pa smo se odpravili na pravo poslastico – koncert prof. Haralda Oberlechnerja, ki je bil organiziran v sklopu seminarja. Ob zaigranih skladbah se odpre novo obzorje predvsem na področji moderne in jazzovsko obarvane glasbe za citre. Slišali smo šest njegovih skladb Mammy's little Tune, Third Line in Jazz Exercises 1, 2, 3 in 6, poleg teh pa še štiri priredbe iz opusa J. S. Bacha: dva Preludija iz 6. in 4. suite za čelo ter Sarabando in Gavoto.

Obisk tega seminarja me je obogatil, dal nov zagon in že pridno preizkušamo metode, slišane na seminarju in učenci odhajajo od pouka z nasmehom na obrazu.

Teja Ličar Močnik, prof.
GŠ Idrija

SREČANJE CITRARJEV NA ERMANOVCU

V nedeljo, 5. junija so člani Planinskega društva Sovodenj pri koči na Ermanovcu kljub slabemu vremenu izpeljali že 21. srečanje citrarjev.

Nastopili so predvsem mlajši predstavniki citrarjev, učenci primorskih glasbenih šol: iz Idrije in Cerknega Kaja Carli ter Tjaša Dakič, ki igrata pod mentorskim vodstvom Teje Ličar Močnik. Pridružila sta se jima tudi Ines Hvala Dolenc in Benjamin Žbogar, ki se sicer uči igranja na citre pri Sandiju Manfredi na Glasbeni šoli v Tolminu. Na harmoniko je, tako kot lani, zaigrala tudi Benjaminova sestra, Katja Žbogar. Poseben gost je bil Dejan Praprotnik iz Posavca na Gorenjskem, ki je bolje predstavil novo metodo učenja citer »na daljavo« ter ob spodbudi zaigral kar nekaj zahtevnih skladb. Posebej so se za nastop potrudile tudi predstavnice Univerze

Citrar Stane Bončina in pevec Marjan Petermelj

za tretje življenjsko obdobje iz Nove Gorice, ki se igranja na citre pod mentorskim vodstvom Janke Frančeškin učijo že sedmo leto. Venček nastopajočih je zaključil duo Staneta Bončine na citrah in pevca Marjana Petermelja.

Citrarke z Univerze za 3. življenjsko obdobje iz Nove Gorice

Citrarji na Ermanovcu običajno nastopijo v družbi uspešnih športnikov, tako sta se obiskovalcem predstavila Ema in Gašper Klinec iz Poljan, člana Skakalnega kluba Alpina Žiri. Novo pridobitev v Jaznah, 21 kilometrov dolgo urejeno kolesarsko pot pod Bevkovim vrhom, pa je predstavil Janez Pisk iz Društva za ožviitev podeželja Jazne, ki so jo trasirali in pripravili v sodelovanju z Društvom ljudskih godcev Stari meh iz Lazca.

Bojan Filipič

ODPRTA OKNA

Kulturno društvo Vrbje pri Žalcu je v soboto, 9. aprila 2011, v Domu krajanov Vrbje pripravilo simpatično prireditev Odprimo okna.

Irena Glušič s svojima učenkama, v ozadju Polde Bibič, Milena Zupančič ter drugi nastopajoči

Na prireditvi sta bila glavna gosta igralka, go-spa Milena Zupančič in gospod Polde Bibič. Oba poznamo iz mnogih gledaliških in filmskih stvaritev pa tudi po drugih udejstvovanjih; Mile-na Zupančič je bila ambasadorka Unicefa, Pol-de Bibič pa se je zadnja leta Slovencem pred-stavil tudi kot pisec knjig. Po eni izmed njih je nosila prireditev tudi naslov. Večer je bil zanimiv seveda tudi za citrarje, saj smo si vsi verjetno že večkrat ogledali znameniti film Cvetje v jeseni, v katerem igrata glavni vlogi zgoraj omenjena igralka, še posebej žlahtno zvočno podobo pa filmu daje znamenita glasba Urbana Kodra.

Na prireditvi tako niso manjkale citre. Sodelo-vali sta učenki Glasbene šole Risto Savin Žalec Brina Gabrovec in Vanessa Vrečič skupaj s svo-jo mentorico, Ireno Glušič.

Peter Napret

BENNOFEST V MÜNCHNU

V Münchnu se vsako leto okrog praznika sv. Bena, ki je zavetnik mesta, odvija Bennofest. Katoliška Cerkev na Bavarskem se na ta dan v središču mesta predstavi s svojimi zelo razno-likimi dejavnostmi, združenji, akcijami in iniciati-vami na dobrodelnem, političnem, socialnem, kulturnem in vzgojnem področju.

Na Bennofestu, ki je bil letos v soboto, 28. maja, se je s svojo stojnico in kulturnim programom predstavila tudi Slovenska katoliška misija iz Münchna, katere poslanstvo je duhovna, soci-alna in kulturna oskrba Slovencev v Münchnu in okolici. Že kar nekaj let so v slovenski misiji prisotne slovenske citrarke, ki študirajo v Münchnu. Trenutno sta tu Janja Brlec in Neli Zidar Kos, ki obe aktivno sooblikujeta župnijski utrip sloven-ske misije. Neli je organistka in zborovodkinja žu-pnijskega pevskega zbora in tudi uči v slovenski sobotni šoli, Janja poje pri zboru in včasih na-domešča Neli pri vodenju pevskih vaj ali v šoli. Obe sta že večkrat s citrami nastopili na pri-re-ditvah kot so kulturni večer v počastitev sloven-skega kulturnega praznika, na miklavževanjih in duhovnih obnovah.

Na letošnjem Bennofestu smo se Neli Zidar Kos, njena sestra Karmen Zidar Kos, Janja Brlec in Barbara Alič občinstvu na prostem predstavile z igranjem na citre in petjem slovenskih pesmi.

Barbara Alič, Karmen in Neli Zidar Kos ter Janja Brlec

Najprej je citrarski trio zaigral Venček idrijskih plesov, nato smo zapele in zaigrale narodni pesmi Pleničke je prala in Pozimi pa rožice ne cveto, za konec pa še Avsenikovo Slovenija, od kod lepote tvoje. Nastop je zelo dobro uspel, občinstvo je poslušalo v zbrani tišini. Vesele smo, da smo nemškemu občinstvu predstavile lepoto slovenske pesmi. Slovenci v Münchnu pa smo ponosni na citrarke in jim želimo še veli-ko uspehov na njihovi glasbeni poti.

Barbara Alič, Slovenska katoliška misija
München

„LANGE NACHT DER MUSIK“

Zadnjo soboto v mesecu maju, 28. maja, se je v Münchnu odvijala tradicionalna prireditev „Lange Nacht der Musik“ (dolga noč glasbe). Od 20. ure zvečer do 3. ure zjutraj se je na različnih lokacijah mesta zvrstilo okoli 400 koncertov različnih glasbenih zvrsti; od jaza, rocka, bluesa, folklorne do resne klasične glasbe, sodobne glasbe, cerkvene glasbe, baleta itd.

Vsako leto na tej prireditvi sodelujejo tudi študenti Visoke šole za glasbo in gledališče München, ki s svojim talentom obogatijo program. Na koncertu oddelka za kompozicijo, iz razreda profesorjev Jana Müller-Wielanda in Moritza Eggerta, so sodelovali študentje oddelka za citre prof. Georga Glasla in harmoniko prof. Huga Notha. Prizorišče koncerta je bila mala koncertna dvorana Visoke šole za glasbo in gledališče München. Koncert se je začel s skladbo, »When the day will come«, mladega skladatelja Christiana Diecka, katero sta izvajali

Neli Zidar Kos na diskantnih citrah in Karmen Zidar Kos na basovskih citrah. Sledila je še ena skladba skladatelja C. Diecka, »Nostalgia«, v zasedbi: Janja Brlec (e-citre), Neli Zidar Kos (e-citre) in Zdravko Živkovič (harmonika), ki so igrali ob posneti glasbeni spremljavi. Koncert se je zaključil še z dvema skladbama skladateljice Anne Korsun.

Skladateljem in študentom kompozicije so citre zanimiv in svojevrsten inštrument. V svojih kompozicijah lahko uporabijo paleto različnih efektov, zvokov, tehnik igranja in pripomočkov (e-bow, lok, kovinski predmeti), kar je še posebej dobrodošlo v sodobni glasbi.

S takimi koncerti pridobivajo citre na ugledu in imajo pomembno mesto med drugimi inštrumenti v glasbenem svetu.

Janja Brlec in Neli Zidar Kos

Melodija Mengeš

Citre so med najpriljubljenimi inštrumenti v Sloveniji, sedaj jih lahko kupite tudi v Melodiji Mengeš. Izbira je pestra, od 29 do 32 in 36 do 42 strunskih za zahtevnejše glasbenike. Nudimo vam citre Teller in Wunsche iz Nemčije, in sicer otroške, koncertne, altovski, basovski in harfne modele. Izdelane so iz izbranega glasbilarkega lesa - resonančne smreke, obogatena s kvalitetnimi furnirji, mahagoni, wenge, palisander, javor v naravni barvi, zaščiteni z akustičnimi laki v sijaj ali mat izvedbi. Ubiralka je iz trdega lesa, palisandra ali ebenovine. Mehanika Wangent ali Schaler, katere so izredno natančne in imajo dolgo življenjsko dobo, prečke pa so iz brušenega jekla tako da so prijetne za igranje in zelo obstojne. Citre imajo v kompletu priročen in lepo izdelan kovček ali torbo. Nasploh citre izdelujejo glasbilarji z dolgoletno citrarsko tradicijo in iz vrhunskih materialov. Poleg citer imamo tudi naprstnike za igranje, strune Bergfee - rdeče, modre, rjave, zelene, v kompletu ali posamezne, tako Dunajsko ali Münchensko uglasitev.

Poleg kvalitetnih lastnih proizvodov diatoničnih in klavirskih harmonik, naša ponudba zajema tudi trobila, pihala, godala, tolkala, klaviature, brenkala ter ves pribor za vsa glasbila. V Mengeški Melodiji opravljamo tudi kvaliteten servis in uglasjevanje vseh vrst harmonik. Obiščite nas na Trdinovem trgu 4 v Mengšu, vsak dan od 9-19 ure, dodatne informacije pa so na voljo na www.melodija.si ali 01/7237-578

ROMANA JAVŠOVEC

Prav je, da v SC predstavimo tudi učitelje, ki nimajo formalne izobrazbe na citrah, so pa v vseh teh letih po svojih močeh tudi pripomogli k prepoznavnosti citer in vzgoji mladih citrarjev. Romana Javšovec je učiteljica harmonike in citer na Glasbeni šoli Skladateljev Ipavcev Šentjur pri Celju. Citrarji jo poznajo predvsem kot mentorico s citrarskih tekmovanj, kjer je bila s svojimi učenci že kar nekajkrat zelo uspešna.

SC: Kako se je pričela tvoja glasbena pot?

Romana Javšovec: Starši so me kot otroka usmerili v glasbeno šolo. Začela sem s poukom harmonike in naredila nižjo stopnjo. Po končani osnovni šoli sem lahko dobila štipendijo za učitelja harmonike. Končala sem Srednjo glasbeno šolo v Mariboru in po diplomi sem imela možnost študirati v tujini (Nemčija, Novi Sad ...) ali pa se zaposliti na Glasbeni šoli v Šentjurju. Takrat so bili drugačni časi. O možnosti študija na Akademiji za glasbo v Ljubljani se še ni nič govorilo. Le malo se jih je odločalo za študij v tujini in jaz pri svojih osemnajstih letih res nisem imela neke posebne želje potovati po svetu. Tako sem se zaposlila kot učiteljica harmonike. Služba je bila blizu, plača lepa ...

SC: Kaj pa srečanje s citrami?

Romana Javšovec: Na eni od pedagoških konferenc leta 1993 je tedanji ravnatelj Glasbene šole Šentjur, prof. Edvard Goršič, vse prisotne vprašal, če bi se kdo začel izpopolnjevati v igranju na citre. No, jaz sem - ne vem, kaj mi je pravzaprav bilo - kar korajžno dvignila roko in se javila, da bi. Sicer o strunah do takrat kaj dosti pojma nisem imela, kaj šele o naprstniku .. Je pa mama pred kratkim po stricu podedovala njegove starinske citre in o tem se je govorilo z velikim spoštovanjem, kot da imamo zaklad v hiši!

Na neki način, danes lahko rečem, je bilo to res. Najprej so me poslali v uk h gospodu Viktorju Poplazu, potem k Petru Napretu, pa na seminarje. Z novim šolskim letom sem začela poučevati tudi citre. Bilo mi je v izziv, nekaj se je dogajalo, bilo je nekaj novega. Da se je pravzaprav ves ta proces citranja v glasbeni šoli Šentjur začel, s hvaležnostjo sumim, da ima zasluge tudi gospa Marta Zdolšek, ki je takrat kot mama nadebudne Irene srčno iskala možnost pouka citer.

Romana Javšovec z učenko Tajdo Krajnc

SC: Ti je všeč ta poklic?

Romana Javšovec: Seveda. Mislim celo, da je biti učitelj, še posebno v primeru individualnega dela z učenci pri pouku instrumenta, nekaj najlepšega. Zelo ustvarjalno.

SC: Nimaš nikoli krize, se ne naveličaš poučevanja?

Romana Javšovec: No, ja. Pridejo trenutki, ko si nekoliko preutrujen. Ko se »izpoješ«. Predvsem proti koncu šolskega leta, ko komu še stotič ponoviš isto razlago. Delo je ustvarjalno, ob tem pa tudi zelo odgovorno. Uspeh ni vedno odvisen od enega dejavnika. Z učencem se kdaj preveč poistovetiš, mogoče ob tem izgubljaš preveč energije ... Ampak tako pač to je. To je del tega poklica.

SC: Kako se je potem bogatilo tvoje citrarsko znanje?

Romana Javšovec: Veliko sem se učila seveda tudi ob učenkah, ob različnih tehničnih problemih, ki so pri vsakem učencu malce drugačni. Obiskovala sem slovenske citrarske seminarje, opazovala, poslušala. Kar nekajkrat sem bila pri Petru Napretu na urah. Ha, ha, ha - ta Peter me pravkar intervjuva.

Zala Hrastnik, Romana Javšovec, Iza Oblak, Tajda Krajnc in harmonikar Tomaž Tisel - na koncertu nagrajencev v Celju

SC: Se ti zdi igranje na citre težje od igranja na harmoniko?

Romana Javšovec: Običajno se izogibam primerjavam med instrumenti. Vsak instrument ima svoje zahteve. Pri citrah gre za veliko strun, med katerimi se je treba dobro znajti, prsti morajo biti utrjeni in podobno. Pri harmoniki pa so drugi problemi. Na tipke in gumbe v glavnem ne vidimo, ton je treba voditi z mehkom, držati teži instrumenta itd. Težko je reči, kateri instrument je bolj zapleten za igranje. Je pa mogoče za nekoga, ki igra harmoniko in kasneje prične z učenjem citer, problem pri vlogi obeh rok. Namreč leva roka igra pri harmoniki spremljavo, pri citrah pa melodijo in obratno. Tu znajo biti težave, ker gre za drugačen sistem.

SC: So citre tudi v Šentjurju kdaj stigmatizirane, tako kot to opazimo v večjih mestih?

Romana Javšovec: Ja, to je občasno težava. Po začetnem navdušenju v glasbeni šoli se večkrat zgodi, da učenec dobi kakšne čudne pripombe s strani svojih vrstnikov v osnovni šoli, ko se s citrami pojavi med njimi, češ: Kaj pa je to? Ta instrument pa ni v trendu, ni moderen itd. Vendar poskušam tudi z izborom skladb pomagati takšnemu učencu, da ga tovrstne pripombe ne bi preveč zmedle. Tudi najrazličnejši dueti oz. komorne zasedbe citer in drugih instrumentov pripomorejo k večji popularnosti in prepoznavnosti.

SC: Katere svoje učence, bile so predvsem

učenke, bi v vseh teh letih, kar poučuješ, izpostavila po pridnosti, dosežkih na tekmovanjih itd?

Romana Javšovec: Kar se tekmovanj tiče sta izstopali Patricija Škornik in Maja Ptičar. Seveda moram v tisti prvi generaciji omeniti Ireno Zdolšek, ki je potem seveda absolutno največ dosegla. V začetku sem poučevala samo štiri leta. Tako se je odločil naš ravnatelj. No, za Ireno dolgo časa niti nisem vedela, da je nadaljevala šolanje pri Heleni Hartman. Zelo dobra učenka je bila tudi Zupanc Mojca, ki se je kasneje posvetila študiju klavirja. V zadnjem času pa izstopata Tajda Krajnc in Zala Hrastnik.

SC: Daješ občutek, da znaš dobro pripraviti učence za tekmovanje. Kakšni so tvoji pogledi na tekmovanja glasbenikov?

Romana Javšovec: Dejansko glasba ni ustvarjena za tekmo, temveč za ušesa. Ne moreš je meriti s štoparico kot pri športu in na podlagi tega nedvoumno razvrščati rezultate. Težko, celo nemogoče, bi se zedinili o normativih, po katerih bi brez krivic izbrali absolutnega zmagovalca/ko. Glasba je prvobitna energija, brezčasna in večna. Tu je, za vse nas, da se skozi njo dotikamo absolutnega, božanskega. Manj aktivno skozi poslušanje, intenzivneje pa preko ustvarjanja in poustvarjanja. Bolj iskreno to počnemo, več nam daje.

Zato si ta naša tekmovanja sama pri sebi raje zamišljam kot »tekmovanja« - srečanja mladih glasbenikov in druženje njihovih mentorjev. Vsekakor pa so dobra priložnost za nove ideje in izzive. Vedno se kaj novega naučim. Kot da se človek pogleda v ogledalo in si reče: »Aha, tole pa lahko še izboljšam!«

SC: Zelo lepo si to povedala. Mogoče imaš ravno zaradi takšnih pogledov na tekmovanja učence, ki izstopajo na njih po muzikalnosti.

Romana Javšovec: Pri odločanju o udeležbi na tekmovanju mi je najpomembnejše, da si to želi učenec, tekmovallec. Da si to močno želi, kajti on je tisti, ki se bo na tej poti največ trudil, izpostavljati in odrekati.

Zelo pomembno je tudi obojestransko zaupanje, da sta učitelj in učenec dober tim. Le tako lahko skupaj dobro opravita zadano nalogo, primerno izbereta program in ga približata optimalnemu. Pošteno in iskreno. Pošteno v smislu trdega dela in discipline, iskreno v smislu spošto-

vanja glasbene vsebine, ki se podaja skozi program. Pri izbiri programa pazim, da je v skladu z značajem učenca. Da mu je vloga čim bolj pisana na kožo. Tako so mu skladbe bližje, lažje jih izraža, počuti se varnega v znanem svetu in glasba stopi v ospredje.

Tekmovanje si zastaviva v smislu – tekmovati sam s sabo, s svojimi potenciali, jih potegniti ven in preseči samega sebe. Da je skladba odigrana, kot je bila zastavljena oz. še bolje, je prvi cilj. Vse ostalo je posledica, ki tekmovanju glasbenikov pritiče.

SC: Ampak lepa ocena žirije pa tudi nekaj pomeni, kaj ne?

Romana Javšovec: Vsekakor. Kljub vsemu, kar sem povedala prej, je nekaj najlepšega videti iskre v očeh tekmovalcev, če je njihov trud tudi visoko ocenjen s strani strokovne žirije. Nestrpnost pred razglasitvijo, pričakovanja, ... potem pa veselje otrok, staršev, mentorjev. Nič ti ne more bolj potrditi, da je bilo vredno, kot to.

SC: Poslušáš tudi ostale tekmovalce?

Romana Javšovec: Če le uspem. Ena izmed pri kupnih posebnosti naših tekmovanj je tudi ta, da mentorja prepoznaš preko nastopajočega učenca. V tako malem slovenskem prostoru smo tako očarljivo raznoliki in izraziti.

SC: Tako lepo pripoveduješ o tekmovanju, da bi radi slišali še tvoj komentar letošnjega tekmovanja komornih skupin s citrami. Tvoja skupina je izstopala po nenavadni zasedbi. Kako si prišla do takšne kombinacije?

Romana Javšovec: Letošnje tekmovanje komornih skupin mi je bilo prava poslastica. Že sam koncept tekmovanja kliče po tem, da ga sprejmeš kot izziv. Možnost uporabe različnih glasbil dopušča drugačnost in iskanja novih videnj ter vzpodbuja kreativnost. Mešanje zvočnih barv, različnih instrumentov, vprašanje, kako združiti nemogoče v mogoče, glasne instrumente s tihimi, temne s svetlimi... In če že, kako potem najti njihov optimalni izraz.

Ideja mi ni dala spati. Zakaj ne bi izkoristila poznavanja harmonike z dvema pridnima citrar-kama? Dostikrat se zgodi, da stvari, ki je »pred nosom«, preprosto ne vidimo, dokler se ne zgodi »trenutek«. Iz sosednje učilnice pa še violončelo za volumen. Izbrala sem ekipo štirih mladih glasbenikov in podali smo se na skupno

glasbeno potovanje. Dolgo je trajalo, da so se naše zvočne barve poslušljivo pobarvale. Prav za ta sestav sem priredila slovensko ljudsko Žabja svatba, ki je nekakšna glasbena slika na to temo. Ta skladba nas je zaznamovala. Otroci jo zelo radi igrajo na vseh mogočih nastopih in lahko rečem, da smo v tem času postali dobri prijatelji. Veliko smo se vsi ob tem naučili in napredovali. Tudi to je dobra posledica tekmovanj.

SC: Pišeš priredbe tudi za harmoniko?

Romana Javšovec: Niti ne. Literature za harmoniko je veliko več. Učencem citer pa večkrat kaj napišem po potrebi. No, ob tem tekmovanju sem pač dobila navdih in naučila sem se pisanja not na računalnik. Pri vsaki stvari, ki se je lotiš na novo, se nekaj naučiš in to mi je super. Moramo biti dovzetni za novosti.

SC: Prosil bi te še za komentar o razvoju citrarstva na Slovenskem.

Romana Javšovec: Do vsega, kar se je na področju citrarstva v teh letih mojega poučevanja zgodilo, imam veliko spoštovanje. Zavedam se, da nimam primerljive strokovne izobrazbe na citrah, a ste mi kljub temu »dovolili«, da se ukvarjam s poučevanjem tega lepega glasbila. Dobro sodelujem z drugimi učitelji citer. Dali ste mi enakovredno možnost, da se z učenci pokažemo, opazili ste kvaliteto pri mojih učenkah.

Zato imam do vseh vas in do vašega dela iskreno spoštljiv odnos. Zdi se mi, da so tekmovanja ogromno pripomogla k razvoju citrarstva. Nekdanje uspešne tekmovalke so danes priznane profesorice citer. Nedvomno so tekmovanja rdeča nit citrarstva na Slovenskem in posledič-

V učilnici Romane Javšovec na GŠ Skladateljev Ipavcev Šentjur pri Celju

no dvigujejo nivo znanja. Citre so prišle uradno v glasbene šole in postajajo vse bolj prepoznaven koncertni instrument. Za vsem tem je veliko truda posameznikov, učiteljev, učencev, staršev in preprostih ljudskih godcev – citrarjev.

SC: Hvala, Romana, za pogovor, globoke misli in pohvalo. Mislim, da vsem, ki smo vpleteni v to zgodbo, prijajo takšne besede.

Spraševal je Peter Napret

JOŽE GROBLER

Jože Grobler je predsednik Kulturnega in izobraževalnega društva Zven iz Laporja in moderator različnih prireditev. Njegovo delo ga povezuje tudi s citrami, zato tudi intervju za Slovenskega citrarja.

SC: Poznamo vas predvsem kot radijskega voditelja. katerim radijskim postajam ste v svoji karieri »posojali« vaš glas in vaše retorične sposobnosti?

Jože Grobler: Hm, začel sem pred približno 35 ali 36 leti na radiu Maribor. Seveda je bila najprej avdicija, a že drugi dan sem govoril v programu. Lepo počasi, od manj zahtevnega k zahtevnejšemu. Potrebno se je bilo izobraževati. Najprej sem imel tečaj pri Ani Mlakar, pa še kakšen tečaj, samoizobraževanje pa je bilo vseskozi prisotno.

Ko sem po upokojitvi legendarnega televizijskega novinarja in voditelja Janeza Čučka prevzel njegovo oddajo Dober večer na prvem programu RTV Slovenija (seveda spet po uspešno opravljeni avdiciji, na katero pa sem bil posebej povabljen), sem spet moral na tečaj, ki je trajal vse do zadnje, desete oddaje, za kolikor sem se pogodbeno obvezal. Na Radiu Maribor sem bil 20 oz. 21 let, tudi na radiu Slovenija sem gostoval in na radiu Koper. Že kakšnih 15 let pa sodelujem na radiu Štajerski val (nekdanj Šmarje pri Jelšah).

1. Zlate citre v letnem gledališču Limberk v Grižah julija leta 1986

Jože Grobler (foto: Drago Jovič)

SC: Večina slovenskih citrarjev vas je spoznala na srečanjih citrarjev v Grižah. Zlate citre ste vodili v prvih letih, ko so bile res »zlate«. Kakšne spomine imate na tisto obdobje?

Jože Grobler: S tem je pa takole: V Grižah so me poznali po vodenju Malih taborov pevskih zborov, pa so me vzeli kar za svojega še na Zlatih citrah. Sicer pa sem Savinjecan, rojen v Lokah v občini Tabor.

Pred nekaj dnevi, ko sem brskal po arhivu, mi je prišla v roke fotografija, na kateri smo Jasna Vidakovič, Marko Studen, Cita Galič in moja malenkost. Bili smo v komisiji, ki je že zgodaj dopoldne pričela s poslušanjem prijavljenih citrarjev in jih je razvrstila po doseženem znanju. Popoldne okoli 15. ure so se pričeli nastopi, zvečer pa so se zvrstili še najboljši slovenski citrarji. Bilo je naporno, a veliko doživetje. Vesel sem, da se je nivo znanja slovenskih citrarjev tako dvignil in da najboljši nič ne zaostajajo za tujimi vzori!

SC: Sicer ste pa v vseh teh letih vodili in tudi organizirali veliko glasbenih prireditev. Katere vse bi izpostavili?

Jože Grobler: Tega je pa veliko ... Zadnjih 10 let pred upokojitvijo sem imel agencijo, ki se je med drugim ukvarjala tudi z organizacijo prire-

ditev, večinoma koncertov. Omenim naj koncerte, ki sem jih dve sezoni organiziral v okviru Poletja v Celju - knežjem mestu, kar 18 na sezono. Bili so še drugi koncerti... Tudi po upokojitvi ne mirujem. Še posebej vesel sem, če lahko k sodelovanju povabim Slovenski citrarski kvartet, a tudi druge citrarje ... Seveda so še drugi instrumentalisti, pa pevci itd.

V Mariboru sem vodil vse velike prireditve na prostem: Silvestrovanje, Martinovanje, vse prireditve, ki so povezane z najstarejšo žlahtno trto na svetu, različne koncerte ... Zadnja leta pa predvsem koncerte Mariborskega okteta.

SC: Občasno vas lahko slišimo tudi v vlogi pevac. Ste tenorist v kvartetu Zven, pred leti smo vas poslušali v opereti Planinska roža, večkrat ste nastopili v duetu s citrarko Ireno Zdolšek itd. Kakšna je bila vaša glasbena pot? Kje vse ste se izobraževali in »kalili« vaš glas?

Jože Grobler: Pojem, odkar pomnim. Je že tako, da so vsi moji predniki po očetovi in mamin strani bili pevci, pa se je še naju z bratom Ivanom in obeh sester prijelo. No, najprej je bila Nižja glasbena šola v Celju, potem pa še Srednja glasbena šola v Ljubljani.

Opereta Planinska roža je lep spomin. Pel sem glavno moško vlogo pri dveh postavitvah te stvaritve Radovana Gobca. V prvi sem pel s sopranistko Ireno Baar (žal je že pokojna), v drugi pa s sopranistko Andrejo Zakonjšek. Z Ireno Zdolšek sva imela kar nekaj skupnih koncertov in nekaj priložnostnih nastopov. Mislim, da sva se dobro ujela. Vesel sem tudi njenega velikega napredka.

V kvartetu Zven pa ne pojem več. Selitev v Šentilj v Slovenskih goricah je tudi nekaj malega botrovala k temu. Sicer pa je bil pred meseci sestav razširjen in je nastal Oktet Zven. Seveda še prepevam. Največkrat v cerkvi: Ave Maria, Panis Angelicus, Ave verum corpus, seveda tudi slovenske pesmi. Enkrat bi rad kaj zapel s Slovenskim citrarskim kvartetom...

SC: Od ustanovitve dalje ste predsednik KID - Zven? Povejte nam kaj o tem društvu.

Jože Grobler: Kulturno in izobraževalno društvo Zven Laporje je bilo ustanovljeno po moji upokojitvi, ker mi žilica pač ni dala miru ... Tako še vedno lahko organiziram koncerte in še kaj. Sicer pa ima društvo dve sekciji: sekcijo za govorno izražanje in komorno sekcijo. Prav gotovo se

Jasna Vidakovič, Cita Galič, Jože Grobler in Marko Studen na posvetu pred 2. revijo Zlate citre, 12. julija 1987 v Grižah

bo še marsikaj dobrega slišalo - o društvu in o njegovih prireditvah.

SC: Na koncertih, ki jih organizira vaše društvo, so velikokrat zazvenele citre. Kako to, da jim posvečate takšno pozornost?

Jože Grobler: Citre so moja ljubezen že od Zlatih citer v Grižah dalje. Takrat me je zagrabilo in me še ni spustilo. Mislim, da so citre prav tako naše, slovenske, kot so avstrijske ali nemške ... Sploh pa mi je šlo na jetra, da je ta plemeniti inštrument, ki so ga pred sto in več leti poznali marsikje po Evropi, moral v rdečih desetletjih na Slovenskem v pozabo. Pa pustimo politiko. Kot zanimivost naj povem, da je moja mama tudi igrala na citre, a žal je nisem slišal, ker je kmalu umrla. Vsaj spomnim se ne, da bi jo kdaj slišal.

SC: Ste tudi član CDS od njegove ustanovitve. Kako gledate na delovanje tega društva in tudi na razvoj citrarstva v Sloveniji?

Jože Grobler: CDS je bila gotovo prava odločitev. Društvo je pomembno prispevalo h kakovostni rasti slovenskega citranja. Zaslužno je za poučevanje citer na glasbenih šolah. A dokler ne bodo citre na Akademiji za glasbo, ne bo mirovanja.

SC: Kakšni so načrti za prihodnje?

Jože Grobler: Načrti so. Tudi kakšen svoj koncert imam v mislih, enkrat septembra. Letos bi rad po nekaj letih spet zapel na Prešmentanih citrah ...

SC: Hvala za odgovore!

Za SC je postavljajl vprašanja
Peter Napret

MOJA LJUBEZEN SO CITRE...

Vida Učakar

Dve kaseti, zgoščenka, preko 500 nastopov na Bledu, sodelovanje na dobrodelnih prireditvah, predstavitve na različnih radiih, pozdrav Slovincem ob 10-letnici samostojnosti v Königsbrunn-u, uspešna poklicna pot, družina in še veliko stvari bi se našlo v bogati življenjski zgodbi citrarke Vide Učakar.

Velika želja njene mame je bila igranje na citre, pa takrat ni našla učitelja. Ko je bila hčerka Vida stara 9 let, je spoznala gospo Medvodovo in je hčerko poslala na uro citer. Vidi je kovček s citrami segal do tal, veliko not je bilo treba ročno prepisati, pa vendar je mlada učenka pridno delala in vztrajala na svoji poti. Njene prve citre so bile mamine, ta pa jih je dobila od svoje tete. Izdelal jih je priznani avstrijski izdelovalec Eduard Heidegger. Kasneje jih je obnovil Viktor Planinc in z zavidljivo starostjo čez 100 let še vedno pojejo mile melodije.

Med obiskovanjem Srednje ekonomske šole v Kranju je igrala na različnih proslavah. Kasneje se je zaposlila v Narodni banki Kranj, kjer so velikokrat delali tudi ob sobotah in nedeljah. Ustvarila si je družino ter si zidala prebivališče, zato v tem času ni našla veliko časa za citre. Leta 1984 je postala želja po citrah le prevelika in zopet je začela z igranjem. Z Radom Kokačljem in Andrejem Zupanom so nastopali na raznih prireditvah in proslavah, med drugim tudi v domovih upokojencev in v šolah.

Decembra 1988 so jo povabili, da bi igrala na citre ob prvenstvu smučarskih tekov v hotelu Zlatorog v Bohinju. Z njenim nastopom so bili zadovoljni. Kasneje so jo pregovorili za redno spremljanje prireditev ter večerij. Dober glas seže v deveto vas in tako je začela igrati še na Bledu, v Škofji loki, Brdu ter drugje po Gorenjski. Nabralo se je že veliko večerij, še več hotelskih in občinskih prireditev, tudi nekaj državnih spre-

Kovinski naprstniki z oprijemom ob nohtu vzdolž palca so bili nekoč najudobnejši (foto: I. Zupanc)

Vida Učakar

jemov v čast svetovnim osebnostim. V njenem domačem kraju, Kokrici, skoraj ne mine prireditve, na kateri ne bi pele njene citre. Odzvala se je tudi povabilu Radia Kranj in Radia Ljubljana. Sodelovanje na omenjenih radiih je bilo posebno doživetje.

Sodelovala je s pevko Jožico Kališnik pri predstavitvi knjige Kati. Sama je izdala 2 kaseti ter zgoščenko, na kateri so odigrane svetovno znane skladbe Tretji človek, Snežni valček, več polk in valčkov ter slovenske ljudske pesmi v priredbah Viktorja Planinca in Ivana Kiferla. Po enem od valčkov je dobila zgoščenka tudi naslov Ne pozabi me.

Svojega znanja pa ni ohranjala le zase. Po smrti g. Planinca so njegovi učenci iskali novega učitelja in tako je Vida začela tudi poučevati. Z vestnim pristopom, veselim obrazom ter strpnostjo s(m)o njeni učenci lepo napredovali ter na tekmovanjih dosegali dobre rezultate.

Gospa Vida je aktivna tudi v Citrarskem društvu Slovenije, kar nekaj priznanj pa ima s srečanj v letnem gledališču Griže ter z Ermanovca. Pred nekaj leti je imela hudo prometno nesrečo, zaradi katere tri leta ni mogla uporabljati desne roke. Le-ta je sedaj spet v dobri kondiciji in Vida spet igra. Nastopa manj kot včasih, se pa z veseljem odzove na povabilo ter zaigra.

Upamo, da nam bo z nežnimi zvoki svojih citer še dolgo vzbujala radost v srcih in narodno zavest. Svojo pripoved Vida Učakar zaključuje z besedami: »Kdor ima glasbo rad, slabo ne misli in ostaja mlad!«

Damjana Praprotnik

ZVEN CITER GLOBOKO POD ZEMLJO

»Bilo je v maju, ko sem ti prstan dal ...« Ne, tisti dan, ko sta si Bernarda in Rajko Eman dahnila usodni »da«, ni bil v maju, ampak v novembru leta 1960.

Ker je ljubezen bogastvo, ki se ne prodaja in ne kupuje, marveč daruje, in ker ljubezen ni čudo, vendar dela čudeže, je vredno 50-letno pot skupnega življenja potrditi, utrditi, predvsem pa obuditi. Ta svečani in veličastni dogodek se imenuje zlata poroka in zlatoporočenca Bernarda in Rajko sta ga obudila globoko pod zemljo, v kapelici sv. Barbare v Muzeju premogovništva Slovenije v Velenju.

Kapelica leži 165m pod zemljo, kar potrjuje, da je ta zveza resnično globoka. Da bi temu svečanemu dogodku dodali kanček milosti in utišali težke, a hkrati lahne korake svatov v premogovnik ter dodali pridih glasbe, so me povabili, da sem z zvoki citer pospremila zlatoporočenca h kapelici, kjer sta si ponovno pogledala v oči in izpovedala dolgoletno ljubezen.

Med obredom v kapelici sv. Barbare v Rudniku Velenje

Zlatoporočenca sta stopala proti kapelici v taktu poročne koračnice, ki je zazvenela na citrah, in to je vzbudilo v že tako posebnem okolju še posebno vzdušje. Poročni obred je vodil Franc Žerdin. Iz življenjepisa obeh slavljencev je vredno omeniti, da je ženin Rajko do upokojitve delal kot rudar v Premogovniku Velenje in prav zato se ja ta obred odvijal na tem mestu.

V dokaz, da je ljubezen Rajka in Bernarde še vedno globoka in trdna, sta si ponovno nadela zlata prstana in te trenutke je pospremila glasba citer in pesem Cvetje v jeseni, ki je napolnila kapelico s čarobnim občutkom in vsakogar popeljala v prizor iz istoimenskega filma Cvetje v jeseni. Takrat se je marsikomu utrnila solza ganjenosti, navdušenja in radosti ob spremljanju celotnega dogajanja globoko pod zemljo.

Obred zlate poroke se je tudi meni vtisnil globoko v spomin, kajti v celotni zgodovini Premogovnika Velenje, od prve omembe nahajališča v 18. stoletju in prvega vrtanja v letu 1875 ter jamskega odpiranja leta 1887, v teh rudniških rovih, hodnikih in predorih ni bilo slišati zvoka citer.

To je bil, je in bo ostal zame eden največjih dogodkov, saj sem kot Velenjčanka prva v zgodovini Premogovnika Velenje zaigrala v tako posebnem prostoru na poseben slovenski instrument – citre.

Tanja Lončar

Naslovnica prvoznega Slovenskega citrarja, ki je izhajal konec 19. stoletja

VOKALNI KVINTET AJDA

Vokalni kvintet (VK) Ajda prihaja s Prevalj na Koroškem. Ustanovljen je bil 28. oktobra 1988, ko se je pet fantov, željnih prepevanja, in takratna citrarka Cita Galič združilo z namenom, da bi prepevali slovenske ljudske, predvsem koroške pesmi. Sedaj kvintet deluje že triindvajseto leto in skozi vsa leta ohranja ubrano moško večglasno petje s citrarsko spremljavo. Že štirinajsto leto jih spremljam Tina Kseneman.

Vokalni kvintet Ajda ima za sabo veliko nastopov. Smo redni gostje revije od Pliberka do Traberka v Avstriji, udeležujemo se raznih festivalov (npr. Pesnica - Festival vina in cvetja, Festival duhovne glasbe na Slovaškem, razni festivali ljudskih pesmi) in različnih pevskih srečanj. Naj omenim, da smo pobudniki in soorganizatorji srečanja Malih vokalnih skupin, ki jih zadnja štiri leta organiziramo skupaj z Javnim skladom Republike Slovenije ter gostilno Brančurnik. Petkrat smo gostovali na Slovaškem, kjer smo pobrateni z njihovim pevskim zborom, s katerim smo imeli kar nekaj koncertov tako na Slovaškem kot tudi v Sloveniji.

Letno kvintet pripravi dva samostojna koncerta, enega v spomladanskem času in enega v pozni jeseni. Udeležujemo se tudi dobrodelnih koncertov, otvoritev razstav ter mnogih drugih kulturnih prireditev (8. februar, 1. maj, 25. junij...). Radi nas povabijo ob različnih priložno-

Vokalni kvintet Ajda

stih, kot so na primer rojstni dnevi, poroke (tudi zlate in biserne), krsti... Seveda se na takšna vabila z veseljem odzovemo in se ob takih prilikah radi pošalimo, da po želji pridemo tudi na dom. Smo ambasadorji dobre volje, prenašamo slovensko izročilo in z dobro odpeto pesmijo ter citrami marsikomu polepšamo dan.

Letos januarja pa je VK Ajda izdal tudi svojo prvo zgoščenko z naslovom **Večer na vasi**, na kateri je posnetih trinajst slovenskih ljudskih pesmi, večinoma s citrarsko spremljavo. Vsi, ki bi želeli zgoščenko kupiti, jo lahko naročite na elektronskem naslovu: vokalnkvintetajda@gmail.com oziroma na telefonsko številko 041 364 446!

Tina Kseneman

SKRIVNOSTI STARIH STRUN

STARE STRUNE IN NAPRSTNIKI DUNAJSKIH CITER

Ton dunajskih citer se je zaradi strun in naprstnikov večkrat spremenil, o čemer pripovedujejo stare strune na citrah iz različnih obdobj nekdanje Avstrije oziroma Avstroogrske monarhije. Po uglasitvi spremnih strun v kvintnem krogu (Weigel, 1838) so izdelovalci želeli, da bi popestrile zvočno podobo; njihov mehkejši in prepoznavnejši ton naj bi bil drugačen od čistejše in glasnejše melodije. **Spremnne strune** so morale pričarati vtis, da jih **ubira drug glasbenik**.

Skladatelji in izvajalci so zgodaj spoznali primerjalne prednosti bodočega koncertnega glasbila: z ubiranjem melodijskih, spremnih in basovskih strun naj se citre oglašajo kot uigran trio, obenem pa se morajo strune pridušeno ali glasneje odzvati na spremembe v pritisku

desne dlani na korpus, ki zaznamuje dunajsko igro. Vsak dunajski citrar je zato imel enkrat in neponovljiv ton.

Prve spremne strune so bile iz bakra in gostopovite v tanko svetlorumeno nitko iz bombaznih vlaken. Čeprav je razmik med njimi znašal skoraj za debelino prsta, so nekatere že bile obarvane rdeče. V smeri proti vretenom se je razmik med strunami zožil, tako da so dajale vtis pahljače, razprte proti vznožju zadnjih basov.

Nad zgornjo ploskev so polegale po gladki, položno zaobljeni krajci brez žlebov. Citrar jih je tedaj še »udiral«; po udarcu so njegovi prsti končali globoko v medprostorih, da se ne bi dotaknili amplitude zvoneče strune, ki ob »otipu«

zabrenči. Njihov mehak ton, ki je spominjal na harfo, je bil krajši. V alikvotnih tonih, predvsem višjih, so bile te strune skromnejše, saj na kratkih odsekih niso zmogle visokih frekvenc. Bile so tudi neobstoje, ker se je navitje iz bombaža ob »udiranju« sčasoma strgalo in cefralo.

Bakrene strune, povite z bombažno nitko, so se umaknile nepovitim in povitim črevnatim strunam, dokler se ni uveljavil najlon, ki je bil sprva brez navitja, kasneje pa je postal povit s tanko kovinsko nitko. Najlonske strune so sicer mehkejše za igranje, vendar so primerne za glasbilo z večjo prostornino, da lahko polno zaživijo v basih. Na majhnih dunajskih citrah pa so zvenele precej tišje in krajše, prav tako tudi manj prožne najlonske strune z jeklenim jedrom. Uporabljali so jih predvsem citrarji, ki niso imeli dovolj utrjenih prstov. Ton črevnatih strun pa je bil nevsiljiv in dovolj močan za igranje staccato in sforzando ter za igro z večjo dinamiko in tempom na kratkih, tako imenovanih »prim« citrah.

S povečanjem števila basov so bile spremne strune vedno bližje druga drugi, zato je bakreno spremno struno v sredini 19. stoletja nadomestila tanjša jeklena, kjer so fina bombažna vlakna potekala vzdolž strune. Struno z vlakni je postrani redko povijala tanka kovinska nitka, da se česana vlakna ne bi trgala. Za tedanje čase so imele tovrstne strune nenavadno čist, nekoliko tišji in globlji, a prodoren ton s čistimi, lahкими flageoleti. Naključje je hotelo, da sem po več kot stoletju in pol igral nanje. Čeprav so bile še povsem nove, so se pri močnejših vibracijah lomile kot klasje, kar je dokaz, da se zaradi starosti spremenijo tudi fizikalne lastnosti strun.

Jeklene spremne strune z bombažnimi vlakni in kovinsko nitko so utrle pot dražjim in kvalitetnejšim jeklenim strunam s svilenimi vlakni, ki jih objema fino navitje iz bakra, medenine ali novega srebra. Namenjene so bile čistemu igranju na vrhunskih citrah. Čeprav so bile občutljivejše in

Obese nekdanjih spremnih strun. Temnejša se je po uglasitvi raztegnila v elipso. (foto: I. Zupanc)

je njihov ton postal močnejši, bogatejši in daljši, je ostal zvest tonu jeklenih strun z bombažnimi vlakni. Kovinske strune s svilo so postale in ostajajo najkvalitetnejše med spremnimi strunami. Po stari recepturi jih pod znamko Gorska vila izdeluje firma Maxima. Zelo bogat ton so imele tudi jeklene strune, objete s fino pleteno svileno mrežico v rumeni ali svetlordeči svilnati barvi v komaj vidni cevčici iz najlona. Njihovih čudovitih flageoletov danes ni več. Če so bile povite s sivo kovinsko nitko, je bila v belo svileno mrežico vpletena nitka iz rdečih vlaken. Mehkejši ton so imele svilene strune, povite z novim srebrom.

Pri oktavo nižjih **basovskih strunah**, ki so se razvijale v senci spremnih strun, **je jakost tona postala pomembnejša od barve**. Najboljše so bile kovinske basovske strune s svilo, ki jih po potrebi z lahkoto igramo tudi vibrato. Izdelovali so jih v srebrni, svetlordeči, temnordeči in modrosivi barvi. Za njihov glasen in žameten ton je skrbel utrjen prstanec, na katerem je bila koža v stiku z basom debela dva milimetra. Pravi dunajski citrar, ki se je vsak dan posvečal čistemu igranju, je to debelino kože zlahka vzdrževal tudi na jagodah prstov leve roke. Če mu basi niso zazveneli dovolj močno, je lahko nekoliko znižal koščene nožice, ki so prenašale zvočne tresljaje na smrekovo mizo, vendar je tvegaval, da bo močnejši ton postal razmazan in »ubiti«.

Da se jim basi oglašajo pretiho, so se zavedali tudi nekateri znani slovenski citrarji. Tako sta se npr. Ivan Kiferle in Ivan Lotrič zaradi glasnejših basov zatekla k citram z dvojnimi dnovi in dvojno resonančno odprtino izdelovalca Hermana Trappa (Wildstein), čeprav imajo te citre nekoliko šibkejšo melodijo; Karla Legat (Draga Košmrl), ki je bila do smrti zvesta dunajski glasbi, pa je med vsemi citrami najraje igrala na citre izdelovalca Hansa Haubnerja (Marienbad) »z močnim pogonom«, ki z glasnimi basi »v orke-

(foto: I. Zupanc)

Prosojna celulodna naprstnika v toplih barvah (foto: I. Zupanc)

stru preglasijo čelo». V jakosti in trajanju tona so zaostajale mehkejše in šibkejšje najlonske basovske strune in strune s svilenim jedrom, povitim z navitjem iz novega srebra. Slednje so se pri uglaševanju pogosto »razpeljale« pred vretenom, med igranjem pa tudi na kobilici pri krajici.

Prvi **naprstniki za citre**, ki so se razvili iz prstana, so bili ozki in **togi**. Bili so ročno izdelani iz srebra s čistočo 800. Ker na njih še ni bilo številke za velikost palca, sta bili na vrhu naprstnika vgravirani začetnici citrar-ja/ke. Melodiji je dal **zamolkel, klavirski ton**, ki se je dopolnjeval s spremnimi strunami iz bakra ali jekla z bombažnimi vlakni, tako da so citre zvenele nekoliko odmaknjeno, trubadursko. Sčasoma je naprstnik postajal širši in udobnejši, ton melodijskih strun pa po njegovi zaslugi vse bogatejši.

Pričeli so ga izdelovati iz **jekla za urine vzmeti**, zato je postal **prožen**. Ko je postajal tanjši, se je po udarcu na struno nekoliko upognil in napel, se odrinil od strune in s pospešeno hitrostjo odskočil, da je struna zazvenela v vseh alikvotnih tonih. Melodijske strune je obdaril s **kristalno čistim in zbrušenim tonom**. Bil je nepogrešljiv pri vezavah tonov, okraskih, drsih in dvoprstnem igranju. Na neomadeževanih zvočnih posnetkih muziciranja s tem naprstnikom, kjer je bil kondenzatorski mikrofoni z dvema tisočinkama milimetra debelo membrano iz kondenza zlatih par 1,5cm nad melodijsko struno, so za-

Tri spremne strune s svilo. Da se svilena spremna struna ni strgala, je imela na zanki močnejšo obeso. Jeklena spremna struna s svileno mrežico je bila samo v najlonski cevčici ali povita s kovinsko nitko. (foto: I. Zupanc)

jeti alikvotni toni s frekvenco do 40 000 Hz. Na prožnem jeklenem naprstniku je vtisnjen napis »Silberstahl«. Njegov peresno lahek model »Reform« objema noht poševno in pri ubiranju ne obremenjuje palca.

Nekaterim najboljšim citrarjem pa to ni bilo dovolj. Ton melodije so »spolirali«, da je zazvenel

Bakrena spremna struna, gosto povita z nitko iz bombažnih vlaken in jeklena struna z bombažnimi vlakni, redko povita s tanko kovinsko nitko, sta bili predhodnici jeklene spremne strune s svilo in navitjem iz novega srebra. (foto: I. Zupanc)

v vsej lepoti; nov prožen jeklen naprstnik so pobrusili, da je bil proti konici še ožji, spodnjo ploskev, ki zdrsi po struni, pa zgladili do bleska. Ta naprstnik, ki je zaradi kvalitete tona še vedno nedosegljiv, **dopolnjuje ton spremnih strun iz jekla in svile**. Nikdar ni nadomestil togega, saj je preveč citrarjev igralo s prizvoki, ki jih tog naprstnik »zamolči«, tako pa je bilo z naprstniki

Lahek celuloidni naprstnik za citrarjev desni prstanec je poskrbel, da se debelejša koža ob nohtu med igranjem basov ni premikala: (foto: I. Zupanc)

poskrbljeno za vsakogar. Najlepši togi naprstniki so bili izdelani iz bakra in medenine v obdobju secesije. Njihove svetle, tople barve so se ujemale s toplimi barvami furnirjev na citrah. Tedaj se je pojavil tudi celuloidni naprstnik v barvah modnih dodatkov.

Stare dunajske citre so že zdavnaj utihnile, izdelovalci togih naprstnikov pa še dandanašnji za devetimi gorami in devetimi vodami iščejo ton prožnega jeklenega naprstnika. In ko ga bodo nekoč našli, bodo vsi citrarji srečni in veseli citrali do konca svojih dni!

Ivan Zupanc

CITRE V SLOVENSKI LITERATURI

Ne vem, kako vas kaj zanimajo knjige. Zase moram reči, da imam obdobja, ko se mi ne ljubi knjige odpreti, kaj šele prebrati kakšen stavek. Pridejo pa tudi obdobja, ko ne morem brez knjig, njihovih zgodb in kupov zanimivih informacij, ki jih prinašajo.

V knjigah lahko beremo o vsem mogočem, seveda pa citrarji še posebej reagiramo na knjige, ki so kakorkoli povezane s citrami. Pred časom me je za nekaj dni okupirala knjiga Njeno veličanstvo kitara in njeni podaniki, avtorja Ljudmila Rusa. Gre za skorajda enciklopedijo kitarske vede, od zgodovine instrumenta, skladateljev za ta instrument, instrumentalistov in pedagogov. Ker sem sam v mladosti malo pokukal v svet kitare (kitaro sem nekoč celo poučeval ☺), sem knjigo seveda z zanimanjem prebral.

Vesel sem bil tudi omenjanj skladateljev in izvajalcev kitaristov, ki so se ukvarjali tudi s citrami. Tako je po mojem vedenju v tej knjigi prvič napisanih nekaj vrstic v slovenskem jeziku o Simonu Schneiderju, Fritzmu Mühlhölzu in še o nekaterih citrarjih ter skladateljih, katerih dela igramo tudi na citre. Seveda sem ves čas prebiranja te knjige delal primerjave z razvojem citrarstva v Sloveniji. Zanimivo, da smo Slovenci dobili prvo šolo – učbenik za kitaro 30 let kasneje kot za citre, vendar je potem kitara kljub velikim težavam le naredila razvoj od instrumenta za zabavo do koncertnega glasbila, ki se ga povsem enakovredno poučuje tudi na srednjih šolah in Akademiji za glasbo.

Pri citrah pa je razvoj po 2. svetovni vojni za nekaj desetletij povsem zastal in celo nazadoval in sam Bog ve, kdaj bomo s citrami dosegli takšen koncertni nivo, kot je sedaj dosežen na kitari. Problem je, ker se citre tudi v drugih državah niso kaj prida razvile. Zato seveda naše mlade generacije citrarjev čaka še ogromno dela. Tudi podobna knjiga o citrah še čaka avtorja, da jo napiše. Kogar zanima ta knjiga, jo vsekakor priporočam v branje. Izšla je pri založbi Forma 7 v Ljubljani.

Druga knjiga, na katero bi rad opozoril v tem članku, pa je čisto drugačnega žanra. Gre za povest, v kateri pomembno stransko vlogo igrajo citre, ki spremljajo glavnega junaka od »zibeli do groba«. »Nemirne strune« je družinska saga avtorice Nežke Mlakar, ki je izšla že leta 2000 pri založbi Pegaz v Ljubljani. Gre za zani-

mivo pripoved iz Tržiča, ki je imel svoj čas poleg čevljarstva tudi precej bogato citrarsko tradicijo. Nežka Mlakar je sicer mati slovenskega filmskega režiserja in velikega ljubitelja citer Andreja Mlakarja, ki je knjigo tudi opremil z zanimivimi citrarskimi fotografijami.

Vabim vas, da nam sporočite, če ste zasledili še kakšno podobno knjigo, ki bi bila zanimiva za slovenske citrarje, in nam jo predstavite.

Peter Napret

Ko sem brskala po internetu v času moje diplomske naloge, sem našla kar nekaj povesti in pesmi, katerih vsebina je vsebovala tematiko citer. Prvi, ki je citre omenil, je bil **Janez Sveto-kriški** v pridigi leta 1619, kjer ženam priporoča, naj se preveč ne prepirajo z možmi, temveč naj raje citrajo: „imaš vzeti citre inu lepu njemu citrat,...“. V časopisu s podobami za slovensko mladino, „**Vrtec**“, je bila leta 1886 objavljena povest Mladi citrar, avtorja s kraticami **B - c**. Mladi citrar je bil Tirolec, ki se je pri vojaki naučil slovenskih pesmi. Bil je sirota, imel je le citre in nekaj malega novcev.

Tako je odšel v slovensko mesto in citral otožne slovenske pesmi. Slovenec, ki se ni mogel nadejati lepote citrarskih zvokov, ga je povabil k sebi, da mu zaigra nekaj skladb. V zahvalo mu je stisnil v pest nekaj novcev in besedila pesmi, katerih melodije mu je mladi Tirolec zaigral. Ko je Slovenec citrarja čez nekaj let ponovno srečal, citrar ni bil več ubog, temveč si je s svojim igranjem prislužil ugled in novce, postal pa je prevzet. „Družba ga je postarala, pretvorila in pokvarila“. Povest se zaključi kot pridiga, kakšen človek sme biti in kakšen ne sme biti, v razmišljanje slovenski mladini. Štiri leta kasneje je bila v „**Ljubljanskem zvonu**“ objavljena pesem „Ob citrah“, avtorja **Antona Medveda** s podpisom (L. A.).

Citre pa je v svojih delih omenjal tudi eden najpomembnejših slovenskih pisateljev, pripovednik in dramatik, dolgoletni urednik Mohorjeve družbe, duhovnik **Fran Saleški Finžgar** (1871 – 1962). Finžgarjeva dela obsegajo pripovedna in dramatična dela v prozi, najpomembnejša so idealistično-realistične črtice, novele, povesti in romani iz življenja inteligenčnega meščanskega in delavskega okolja. Potem, ko je

Ob citrah.

Ob citrah déklica sedí:
Izvablja strunam mile glase,
Premišlja v duhu prěšle čase,
In sólza lice ji rosí.

Drugače je biló nekđaj:
V nedolžnih prsih nádej sreča,
Radóst, ljubezen koprneča . . .
Mladdenki cvěl je zěmski rāj.

Predrag spomin, spomin veselí!
Ob njem pri citrah je sedela,
Sladkó ji duša je drhtela:
Tedaj jo prvič je — objél!

Nezabni hip! Radósti svít,
Življenja tihi čar dražestni,
Ljubezni čut sladkó-bolestni
Bil ž njim je v dvoje prsij vlít.

Na veke? Ne! Slovó, slovó,
Kdo tvojo bi bridkóst opisal?
Tvoj hip je déklíci zarísal
Gorjá spomin v srcé mladó!

Greněk spomin in nevesél!
Ob citrah spet je ž njim sedela,
Kakó ji duša je drhtela,
Ko tù jo zadnjič je — objél!

In šel brez njé po svetu, sam!
Zakaj? Nezvest ni mogel iti —
Nò smel mladdenke ni ljubiti
Zató je šel, Bog védi, kam . . .

Ob citrah déklica sedí:
Izvablja strunam mile glase,
Premišlja v duhu prěšle čase,
In sólza lice ji rosí.

L. A.

napisal svoj zelo znan zgodovinski roman Pod svobodnim soncem (1907-1908), se je Finžgar posvetil pisanju povesti in iger iz ljudskega življenja. Ta del njegovega pisateljevanja, kamor spada tudi silhueta „Njene citre romajo“ ter pesem „Ob nemih citrah“, je najobsežnejši in umetniško najbolj prepričljiv. Silhueta „Njene citre romajo“ pripoveduje, kako dekle igra na citre.

Zopet so ti zvoki občudovani, tokrat s strani mladega fantiča. Ko se dekle poroči, jo mladi fantič vpraša, zakaj citre ne zvenijo več. Dekle mu odgovori, da ni igrala citer zaradi drugih ljudi, temveč zaradi ljubezni do sebe. S poroko se je

poslovila od mladosti in od zvokov citer. Citre zato podari temu mlademu fantiču. Po dolгих letih citre romajo od mladega fantiča, ki je bil že v zrelih letih, k ciganu. Ta je igral na citre, vendar svojih ni imel, saj jih je moral prodati, če je hotel kaj jesti. Tako so citre romale od lastnika do lastnika, ki si jih je v tistem trenutku najbolj zaželel. Silhueta je bila objavljena v časniku „Dom in svet“ leta 1902. Štiri leta kasneje je bila prav tako v časniku »Dom in svet« objavljena pesem „Ob nemih citrah“. Kot zanimivost naj še dodam, da je Fran Saleški Finžgar avtor drame Razvalina življenja, po kateri je bil posnet tudi film.

Janja Brlec

Ob nemih citrah.

Ob uri pozni ne počivam,
Kot drugi sladkih sanj ne snivam;
Ob citrah nemih sam sedim
In ž njimi vred še jaz molčim.

Ve zlate žice, strune mile,
Kedaj se boste oglasile?
Kedaj o sreči mi zapele,
Radostno zvonke in vesele?

A tiho strune ste ubrane,
Željé vam moje niso znane.
Oj le molčite strune mile,
Z menoj ne boste ve čutile!

F. S. Finžgar.

CITRE V CELOVCU

Tolkala, čembalo, citre, dirigiranje, fagot, flauta (prečna, kljunasta), harfa, harmonika (diatonična, kromatična), igralci, kitara, klarinet, klavir, kompozicija, kontrabas, oboa, oprekelj, orgle, petje, pozavna, rog, saksofon, tonski tehnik, tuba, trobenta, viola, violina, violončelo.

Ko sediš na sveže pokošeni travi in sije toplo pomladansko sonce, imaš občutek, da igra cel svet. Vsi zgoraj naštet instrumenti se slišijo iz učilnic več kot osemdesetih profesorjev na Koroškem deželni konservatoriju v Celovcu. Trije veliki študijski sklopi so klasična smer, jazz in ljudska glasba. Ti vključujejo veliko število dodatnih predmetov.

Od leta 1989 citre in oprekelj na Koroškem deželni konservatoriju v Celovcu poučuje prof. Ilse Bauer-Zwonar. Študij citer lahko poteka na pet različnih načinov:

- v okviru študijske smeri Ljudska glasba
- po programu Instrumentalna pedagogika – klasika
- kot Diplomski študij (umetniška smer)
- po programu bachelor in
- po programu master

Študijska programa **Ljudska glasba** in **Instrumentalna pedagogika (klasika)** trajata po 8 semestrov in se zaključita z državnim izpitom, ki vsebuje umetniške in pedagoške vsebine ter dokazuje usposobljenost za poučevanje. Izbirate lahko med naslednjimi dopolnilnimi predmeti: Stara glasba, Vodenje pihalnih zasedb, Vodenjem zborov, Korepeticije, Cerkevna glasba, Vodenje ansambla, Drugi instrument in Glasbena pripravnica. Predmeti Metodika, Didaktika in Učna praksa spremljajo študente skozi celoten študij ter jih pripravljajo na prihajajoče pedagoško delo.

Študijski programi so ovrednoteni s po 240 kreditnimi točkami po sistemu ECTS. Na podlagi njihove pedagoške izobrazbe imajo študenti po zaključku študija pravico poučevati v glasbenih šolah. Tudi v Sloveniji je ta študij po predložitvi dokazil na Ministrstvu za šolstvo in šport v celoti priznan.

Diplomski študij (umetniška smer) je razdeljen na dva dela in traja 12 semestrov (8 + 4). Program vsebuje igranje v ansamblih in komornih zasedbah, izobraževanje za solistično igranje posameznega glasbila, vključuje pa

tudi večje število javnih nastopov. Študentje študij zaključijo z umetniško-diplomskim izpitom. Stilističen spekter sega od stare do moderne glasbe. Veliko število dopolnilnih predmetov, igranje v ansamblih in praktičnih vaj dopolnjujejo citre kot glavni predmet.

V sodelovanju z Univerzo Alpe-Adria v Celovcu lahko s citrami kot glavnim predmetom v okviru študijskega programa »Uporabna muzikologija« študirate po programih **bachelor** in **master**. Študija trajata 3 + 2 leti in se po treh letih zaključita z akademskim nazivom »Bachelor of Arts« in po še nadaljnjih dveh letih z nazivom »Master of Arts«. Kdor je že dokončal študij Instrumentalne pedagogike, se lahko neposredno vpiše v master program.

V razredu prof. Ilse Bauer-Zwonar je trenutno s citrami vpisanih 6 študentk (3 v rednem študiju in 3 v pred-studiju). Umetniško-diplomski izpit v naslednjem študijskem letu opravlja Silvia Igerc in s tem zaključuje študij. Tudi Marianne Schönthaler v istem času zaključi s študijem, medtem ko bo študij spodaj podpisane trajal kakšen semester dlje.

Z lanskim študijskim letom je zaključila študij Instrumentalne pedagogike in Diplomski študij (8 Semestrov) Irena Glušič. Poučuje na Glasbeni šoli Risto Savin Žalec kjer s svojimi učenkami in učenci dosega dobre uvrstitve na tekmovanjih. Prof. Bauer-Zwonar na Konservatoriju poučuje tudi oprekelj, za katerega je dandanes veliko zanimanje. Trenutno je v razredu 9 študentk (5 v rednem študiju in 4 v pred-studiju).

Zaradi veliko različnih instrumentov je Koroški deželni konservatorij Celovec raznolik, še bolj raznolikega pa ga s svojimi osebnostmi delajo profesorji in študentje.

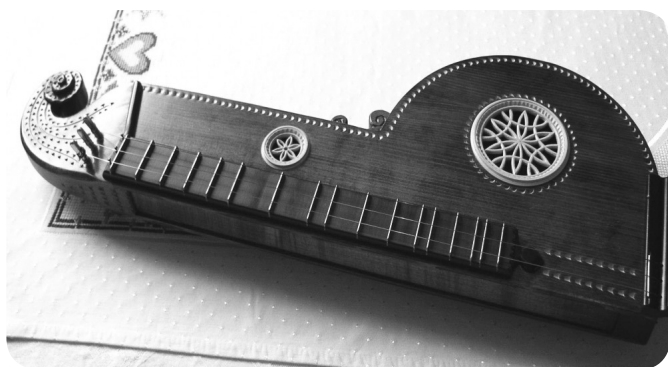
Damjana Praprotnik

CITRARSKO DRUŠTVO SLOVENIJE

RAFELE

Rafele/ raffe/ rafel je glasbilo, ki spada v družino citer. Nekateri poimenujejo ta instrument tudi »pracistre«, saj je rafele ena izmed predhodnih oblik citer, kakršne poznamo danes. Viri in ohranjeni primerki pričajo, da so rafele igrali že v 17. stoletju.

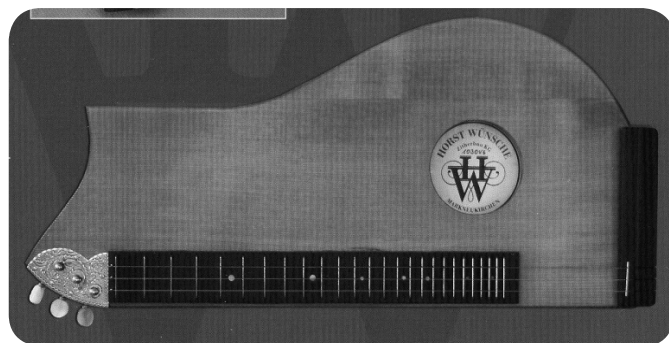
rafele

Po svoji obliki je rafele podoben današnjim koncertnim citram, vendar se v marsičem razlikujeta. Rafele je v osnovi diatoničen instrument. Ima diatonično ubiralko, na kateri sta napeti le dve ali pa so napete tri strune. Nekateri imajo še proste strune, ki jim pravimo bordunske strune. Pri igranju se uporablja trzalice, katero drži igralec s prsti desne roke in brenka po strunah »sem ter tja«. S prsti leve roke prijema melodijo ali akorde, enako kot pri koncertnih citrah. Večina teh instrumentov je uglašena v D-duru, torej so strune na ubiralki uglašene: a1, a1 in d1. Če se igra samo melodija, služita ostali dve struni kot bordunska spremljava, z nekaj vaje in truda pa se lahko igra tudi dvoglasne in triglasne pesmi.

Rafele se igra sede; instrument je položen na mizo ali kar na kolena. Lahko se igra tudi stoje, kakor igralcu bolj odgovarja. Rafele se uporablja ponavadi le v ljudski glasbi, kot solističen in komorni instrument. Največkrat lahko slišimo rafele v kombinaciji s kitaro, kjer igralec na

Slika 2 in 3: Novejši izdelavi rafele (Wünsche)

rafele igra melodijo, kitarist pa spremljavo. Nekoč je bil ta instrument razširjen skoraj po vsem alpskem svetu, danes to tradicijo aktivno ohranjajo v večini le še na Južnem Tirolskem. V Švici imajo prav posebno obliko rafele, tako imenovane »švicarske citre« (Schwyzer Zither), kakor ga domačini imenujejo. Te citre imajo kar dve ubiralki, na katerih so strune uglašene v B- in Es-duru. Način igranja je enak kot pri rafele. Dandanes mojstri izdelujejo tudi rafele s kromatično ubiralko, kar pripomore k večji fleksibilnosti instrumenta. Po teh je v zadnjem času tudi največ povpraševanja.

švicarske citre

Gernot Niederfriniger pri igranju na rafele

Gernot Niederfriniger iz Eyrs-a na Južnem Tirolskem je študiral citre na konservatoriju v Innsbrucku ter aktivno igra in poučuje tudi rafele. S svojim delom je zelo zaslužen za razvoj in popularnost tega glasbila v domači regiji ter drugod, saj rafele igra že več kot dvajset let ter po več državah redno organizira rafele-

seminarje, da bi igranje na ta majhen, skoraj pozabljen instrument spet obudili.

Sam tudi zbira pesmi in skladbe, ki so bile napisane posebej za rafele. Zraven tega igra in poučuje še harfo, oprekelj, kljunasto flavto in diatonično harmoniko. Rafele mu je še posebej všeč, saj je njegov zvok udaren in prodoren ter ima kot le tristrunski instrument veliko glasbenih zmožnosti. Poleg tega je preprost in dokaj lahek za učenje. Na rafele igra predvsem ljudsko glasbo, tu in tam tudi plese iz starodobne glasbe. Gernot pravi: »Želim si, da bi se rafele več igral, predvsem v ljudski glasbi, pa tudi v starodobni in mogoče tudi v novi glasbi.

Marsikomu je všeč zvok in tehnika igranja, saj je dokaj enostavna. Rafele mogoče resda ni moderen instrument, vendar vedno znova preseneti.«

Doroteja Dolšak

Viri:

- Die Musik in Geschichte und Gegenwart, Zithern, Europäische Kastenzithern, Kassel, založba Bärenreiter
- Niederfriniger, Gernot, Raffeleheft, Bozen 2001, izdano od: Institut für Musikerziehung in deutscher und ladinischer Sprache
- Niederfriniger, Gernot, Vielseitig auf drei Saiten, Raffeleseminar 2005
- Mühlemann, Lorenz, Die Zither in der Schweiz, Bern 1999, založba Zytglogge
- Gernot Niederfriniger
- Steffen Meinel, delavnica Horst Wünsche

MUZEJ SANJE STRUN

Muzej »Sanje strun« v bližini Šentjurja pri Celju sem obiskala letos, ko sem intenzivno iskala podatke in vse kar bi bilo uporabno za mojo diplomsko nalogo. Lastnik, gospod Ivan Zupanc ne želi, da se objavi točna lokacija muzeja, zato le njegova telefonska številka: 031 441 647.

Prvi obiskovalec je obiskal muzej leta 2007. To ni ravno muzej, ki bi ga ljudje množično obiskovali, je bolj za tiste, ki jih zgodovina citer res zanima in želijo še kaj več izvedeti o samem razvoju citrarstva. Prepričana sem, da bo vsak zvedel nekaj novih informacij o citrarstvu, ki jih še do obiska muzeja ni vedel. Ivan Zupanc je sicer profesor na Srednji medijski in grafični šoli v Ljubljani, s citranjem in zbiranjem podatkov o citrarstvu in citrah pa se ukvarja ljubiteljsko. Soba, kjer se nahaja muzej, je skromna po velikosti, saj sprejme največ 2 obiskovalca, vendar je v njej

toliko bogatejša vsebina. Gospod Ivan najprej izčrpno razloži zgodovino citrarstva s pomočjo diapozitivov in zvočnih primerov, ki jih sam zai-gra. Nato si lahko obiskovalec ogleda številne citre od začetka 19. st. do razpada Avstro-ogr-ske monarhije oz. zlate dobe dunajskih citer, zanimive intarzije, strune pod drobnogledom, no-tno literaturo, s poudarkom na likovno izredno zanimivih naslovnih...

Poleg samega muzeja Sanje strun pa še povprašajte lastnika o galeriji njegovih perorisb, ki se nahaja nadstropje višje. Mislim, da vam jo bo z veseljem razkazal, vi pa boste priča umetnosti perorisb v katerih je vloženih ogromno ur dela Ivana Zupanca.

Janja Brlec

IZ GLASBENIH ŠOL

Citranje z Makom (foto: I. Prevodnik)

Sem Alja. Lansko jesen sem se na lastno željo začela učiti igranja citer. Moj profesor je gospod Peter Napret v Glasbeni šoli Ljubljana Moste - Polje. Doma imam pri igranju citer kar nekaj zvestih poslušalcev. Najvztrajnejši je eden izmed mojih treh mačkonov - muc Mak. Med vajami se najraje uleže kar na kovček od citer, na katerega imam naslonjene note.

Alja Prevodnik, 9 let

V Glasbeni šoli Jesenice obiskuje pouk citer šest učenek. Trenutno nas uči Doroteja Dolšak, vendar le nadomešča Urško Praprotnik Zupan. Doroteja je zelo dobra učiteljica. Predstavila bom tudi vse učenke. Neža Brelih obiskuje 4. razred. Kot večina ostalih je tudi ona menjala uglasitev strun in se je na standardno uglasitev že zelo dobro navadila. Tamara Turšič in Polona Toman obiskujeta 5. razred in sta zelo pridni citrarki, saj sta letos na državnem tekmovanju dosegli bronasto priznanje. Andrea Ažman, šestošolka, je zelo smešna in zabavna, ampak ima včasih tudi veliko treme pred nastopanjem.

Ana Marija Čufer obiskuje 5. razred. Je zelo pridna tudi pri projektih v glasbeni šoli, saj je poleg mene vedno pripravljena prostovoljno pomagati. Z Ano Marijo igra v duu in mislim, da nama gre kar v redu. In nato sem tukaj še jaz – Anja, ki obiskujem 6. razred citer. Muziciranje mi je bilo v teh šestih letih zelo zanimivo in sem se veliko naučila. Omenila bi še to, da mi je naš razred zelo pri srcu in ga bom pogrešala.

Anja Bojana Jurašek

Pozdravljeni bralci Slovenskega citrarja! Odločili smo se, da vam nekaj napišemo, da boste

končno izvedeli, kaj se dogaja tu, v Glasbeni šoli Radovljica. Kar nekaj citrarjev nas je. Poleg individualnega pouka radi igramo tudi v komorni igri. Poučuje nas Doroteja Dolšak, ki je zelo dobra učiteljica.

Letos smo imeli kar nekaj nastopov. Udeležili smo se Slovenskega citrarskega orkestra, kar je bilo zelo zanimivo, saj igranje v orkestru daje poseben občutek. Pridno smo vadile v triu za tekmovanje (Anamarija Noč, Ana Ogrin in jaz), katerega sta se iz naše glasbene šole udeležili tudi Sara Mohorič in Zala Bitenc. Zdi se mi, da je bila komorna igra vsem všeč, saj smo se dobro ujele, pa tudi skladbe so nam bile všeč. Šle smo nastopat v Glasbeno šolo Jesenice, kjer so nastopale tudi tamkajšnje učenke. Potem so tudi one prišle k nam v Radovljico. Izmenjava pač. Doroteja nas uči igrati na citre sodobno in staro glasbo, jazz pa tudi ljudske pesmi. Meni je zelo všeč jazz. Tudi z mojim bratcem Juretom dosti nastopava. Po naju sta se zgledovali tudi mala Pia in njena sestra, kitaristka Lea, ki tudi menita, da ta dva inštrumenta zelo lepo zvenita skupaj.

Pravzaprav sem se zadnje leto prav navadila nastopati – nastopala sem v glasbeni šoli, kdaj pa kdaj so naju z Juretom kam povabili in še v osnovni šoli sem nekajkrat nastopala. Prav čudno bi bilo, če v prihodnosti ne bi izkoristili našega števila in predanosti za igranje. Menim, da bi morali v Glasbeni šoli Radovljica ustanoviti citrarsko zasedbo oz. mini orkester. Lahko bi ga vodila prof. Doroteja Dolšak. To bi bila kar dobra rešitev za marsikoga, pa tudi jaz bi lahko nadaljevala z igranjem.

To je bilo nekaj utrinkov iz našega celoletnega glasbenega življenja. Vse prav lepo pozdravljam v skupnem imenu.

Sara Skočir

V Glasbeni šoli Gornja Radgona, katere ravnatelj je Tomaž Polak, se je v preteklem šolskem letu odprl oddelek za citre. V letošnjem šolskem letu so vpisane štiri učenke. To je dokaz, da se slovensko citrarstvo razvija in širi. Vesela sem tega. Še posebej mi je v veselje, da so citre v teh koncih postale bolj razpoznavne, kljub temu pa še marsikdo ne ve, kaj so citre. Zato se v glasbeni šoli in tudi izven z učenkami zelo tru-

dimo, da bi ta lep instrument čim boljše predstavile.

Doroteja Dolšak, prof.

Ko sem sošolcem povedala, da se bom učila igrati citre, mi skoraj niso verjeli. Nekateri pa niti niso vedeli, kaj so citre. Dobila sem čisto nove citre. Tega sem bila zelo vesela, saj zelo lepo zvenijo in na njih rada igram. Na urah citer mi je zanimivo. Včasih, ko pridno vadim, dobim od učiteljice tudi nalepko za nagrado. To me veseli in se doma sestrí Lauri malo »považim«. Letos sem že petkrat nastopala v glasbeni šoli. Prvič me je bilo malo strah. Drugič je bilo že lažje. Ker sem še majhna, imam pod mizico še svoj kovček, na katerega postavim noge. Prihodnji teden imamo spet nastop. Komaj čakam!

Tea Müller iz Gornje Radgone, 7 let

Za citre sem se odločila zato, ker mi je ta instrument zelo všeč in je nekaj posebnega. Naučila sem se že kar nekaj pesmic in prav vse so mi všeč. Ko sem svojim sošolcem povedala, kateri instrument se učim igrati, je bilo kar nekaj takih, ki ga niso poznali. Za igranje citer sta me navdušila starša, ko smo nekega dne gledali televizijo in je neka deklica nastopala s citrami. Pri igranju citer me podpirajo prav vsi. Zelo sem vesela, da so mi starši omogočili učenje citer. Upam, da se bom naučila čim več pesmic.

Anamarija Forjan iz Murskih Črnc, 8 let

Citre se učim že tretje leto. Velikokrat sem tudi nastopala. Čeprav je bilo na prstih veliko žuljev, mi ti niso vzeli volje do igranja. V tem šolskem letu mi je igranje še v večje veselje. Za to gre zahvala moji učiteljici Doroteji. Udeležila sem se tudi citrarskega orkestra v Grižah – Zlate citre, kjer se nas je zbralo 73 citrarjev iz cele Slovenije. K citram hodim zelo rada, po nastopu s citrarskim orkestrom pa sem dobila še večje veselje do tega inštrumenta, za katerega me je navdušila babica.«

Maša Sobočan iz Stogovce, 11 let

Za citre me je navdušila moja babica. Babica poje pri ljudskih pevkah in na citre jih spremlja gospa Marjeta Cunk, ki me je začela učiti. Takrat sem igrala na dunajsko uglasitev. Po dveh letih smo se odločili, da bom šolanje nadaljevala v Glasbeni šoli Gornja Radgona. Pričela sem igrati na standardno uglasitev in učila me je ga. Helena Bezjak. V drugem letniku pa me

Doroteja Dolšak in učenke citer na Glasbeni šoli Gornja Radgona

uči gospa Doroteja. Letos sem se udeležila tudi citrarskega orkestra v Grižah. Bilo je nepozabno. Citre so mi zelo všeč. Večkrat tudi nastopam. Vedno bolj pa imam željo iti na srednjo glasbeno šolo.«

Sara Rihtarič iz Lutvercev, 13 let

In še prispevek malo starejše učenke s Ptuja:

»Sama se zariše neka pot prej ali slej v tvoje življenje, podobno kot črta v dlani...« Nekako tako, skupaj s pesnikom Tonetom Pavčkom razmišljam o zametkih citer na Ptuj. Glede na to, da so citre omenjene že v Sv. pismu, bi bilo čudno, če se ne bi njihov nežen zvok prikradel tudi med zidove enega najstarejših mest v Sloveniji.

Poučevanje se je pričelo v šolskem letu 2007/2008, ob ustanovitvi Zasebne glasbene šole sv. Petra in Pavla na Ptuj, pod vodstvom ravnateljice, profesorice Veronike Emeršič. Z neverjetno energijo, zagnanostjo, novimi idejami ter ljubeznijo do glasbe in otrok je šola postavila močne temelje. Žal nas je morala v letošnjem šolskem letu zaradi selitve v Ljubljano zapustiti. Njeno mesto je uspešno prevzela simpatična, vedno nasmejana in zelo aktivna profesorica glasbene pedagogike in orgel ga. Klavdija Zorjan-Škorjanec.

Ob ustanovitvi šole je citre začela poučevati profesorica Helena Bezjak, ki je sicer hornistka,

vendar je zaradi takratnega pomanjkanja kadra rada priskočila na pomoč in kot ljubiteljska glasbenica citer potešila veliko željo takratnih učenk in njihovih staršev, da se glas citer zasliši tudi na Ptuj. Lina, Lucija, Mateja, Nika in Sabina smo učenke citer, različnih razredov. Zakaj smo se odločile za ta instrument, bi se dalo razpisati. Vendar o tem kdaj drugič.

Vesela sem, da smo del vedno širše skupine citrarjev in citrark na Slovenskem. Da je naša pot še bolj odločna vpliva tudi dejstvo, da smo v letošnjem šolskem letu dobile novo učiteljico, profesorico Dorotejo Dolšak, ki je uspešno zaključila šolanje v Münchnu, na Visoki šoli za glasbo in gledališče. S svojo toplino, zagnanostjo in strokovnostjo je dosegla, da so citre postale še večje veselje v naših življenjih. Poskrbela je za to, da igramo raznovrstno glasbo, tako da nas pestrost in raznolikost značajev bogati tudi v glasbi. Letos smo pričele tudi s komorno igro, kar je zabavna in hkrati zelo poučna izkušnja.

Tremo krotimo na raznih razrednih in priložnostnih nastopih v glasbeni šoli in izven nje. Letos sta na državnem tekmovanju v igranju citer učenci Nika Knez in Lucija Tement osvojili bronasto priznanje. Na šoli sodelujemo tudi z učenci drugih instrumentov (kitara, flavta, violina ...). Letošnje leto je bilo zaznamovano tudi s pridobitvijo nove resonančne mize za citre. Meni bo ostalo v spominu tudi zaradi nakupa novih Kleitschevih citer, iz katerih še posebno lepo zvenijo stare melodije renesanse, baroka in klasike, ki jih najraje igram.

Bližajo se poletne počitnice in šolska vrata se bodo za nekaj časa zaprla. Učni načrt se s tem ne konča. Od jutra do večera bo »novo šolsko

Sabina Zavrnik in Lucija Tement - učenki Zasebne glasbene šole v samostanu sv. Petra in Pavla na Ptuj

leto« med otroci in straši, med sorodniki, prijatelji in znanci ... v tebi ... v meni ... Da nam ob tem vsakdanjik ne postane navada, delo rutina in izbrana pot le minevanje, vam želim, da ob igranju citer tudi med počitnicami dobite krila. Naj se torej zvok citer sliši tudi ob čudovitem prebujanju poletnega jutra, ob opoldanski vročini izpod slovenskih lip ali morda ob poletnem bedenju dolgo v noč. Upajmo, da bo na slovenskem vedno bolj tako!

Sabina Zavrnik
Zasebna glasbena šola v samostanu
sv. Petra in Pavla na Ptuj

OCENA ZGOŠČENKE BOŽIČ S CITRAMI

Ob podarjeni zgoščenki Slovenskega citrarskega kvarteta, »Božič s citrami«, tik pred Božičem, sem pomislil: »Zopet izdelek, ki izide zaradi praznikov.« Že po prvem poslušanju zgoščenke, pa sem spremenil mišljenje. Skrbno izbrane barve naslovnice in spremnega ovitka so me spominjale na dišeče medenjake, posute s cimetom. Dobra berljivost črk v zlati barvi, podrobna predstavitev vseh štirih glasbenikov in fotografije mladih ustvarjalcev že same po sebi vabijo k poslušanju. Počivam, počiva vsa narava, zvoki strun so kot snežinke, ki pristanejo v nižinah ali višinah. Kljub počitku je temperament skladbe

opazen. Nekdo pozvoni. Odprem vrata. Tirolci so prišli. Citrarske strune se razveselijo obiska. Vrhunec le-tega predstavlja violina, ki je presenečenje prve vrste. Jasno in prepoznavno, v sozvočju brenkajo strune pri »Zveličarju«. Pogrešam violino. Nekoliko odmevajoča je skladba »Hitite kristjani«. Malce preveč umirjeno zaigrana. Narahlo se prsti sprehajajo med strunami v »Detetu«. Resnično narahlo, da ne prebudijo »Deteta«. Že v naslednji, »Angel poje slavo«, ponovno slišimo zbrano, natančno, uigrano melodijo. Pa violina? Odlična spremljava, ki dvigne nivo odigranega na najvišjo raven.

Doda do potankosti le toliko, kolikor manjka do popolnosti. Ob rajske prstih violinista, so seveda tudi rajske strune violine. Počasno, z občutkom odigrano v stanje razmišljanja. Temperament dvigne Božičnica z Bavarske. Sliši se kot snežni vrtnec, ki ga nekje v daljavi sprejme s snegom pokrita narava. Vesel, hitrejši, radosten ritem. A zopet pogrešam violino. Verjetno bi se v angel-skem petju čudovito slišal tudi vokal enega ali več citrarjev. Besedilo obstaja. Deseta pesem, »Zvončki pojejo«, ne sodi na zgoščenko. Pesem je preveč komercialno znana in zagotovo ne sodi v ta umetniški izdelek. Prevečkrat smo jo slišali v reklamah. Zgoščenka si tega ne zasluži. Pravo nasprotje je naslednja pesem. Skup slovenskih božičnih. Vrhunec zgoščenke. Odlična priredba. Drugi del tega vrhunca je slovo »Sveta noč«, klasika božičnega časa. Odlično je zaznati »solo« citre in spremljavo ostalih citer, ki je kot »back vokali« nekje v ozadju. Pesem sprošča domačnost in radost vsega doslej slišane-ga. Zopet violina, ki sovпада k zapisanemu. Profesionalno. Presenetljiv zaključek s komplimentom.

Slovenski citrarski kvartet (foto: Z. Hauptman)

Torej, zgoščenka je topel, čudovit, vrhunski glasbeni izdelek marljivih in nadarjenih glasbenikov. Čestitam izvajalcem. Naj bo zapisano predvsem realna spodbuda nadaljnjemu ustvarjanju citrarjev in način, ki sem si ga izbral, zahvala za vložen trud, energijo in znanje ter talent, katerega jim zagotovo ne manjka.

Rudi Karlič

PREDGOVOR K ZBIRKI »JE DRO LUŠTNO POLETI«

Spoštovana citrarka, spoštovani citrar!

Minilo je natanko deset let, odkar je pri Slovenskem citrarskem društvu izšla moja prva samostojna zbirka priredb slovenskih ljudskih in ponarodelih pesmi za citre. Sedaj je pred teboj druga, v kateri je 35 novih priredb, prav tako slovenskih ljudskih in ponarodelih pesmi za solo citre standardne uglasitve.

Za razliko od prve je ta zbirka izdana v samozaložbi, ob velikodušni podpori ter spodbudi Citrarskega društva Slovenije. Zbirki sem tokrat dodal pomenljiv naslov po eni izmed pesmi Je dro lušno poleti. Menim namreč, da je tudi ci-

trarstvo na slovenskem v teh desetih letih prešlo iz pomladi v poletje, kar se odraža na več ravneh. Povečalo se je število glasbenih šol, na katerih se poučuje citre, učitelji citer so vse bolj izobraženi, nekateri celo pravi mojstri in virtuozni igranja, ki so se ga priučili na visokih šolah v tujini. (Nemčija, Avstrija).

Tudi citrarske literature je vedno več, ne samo tuje ampak tudi slovenske. Posledično se je izboljšala tehnika igranja, in tudi same citre kot glasbilo so v nenehnem razvoju in dobivajo večjo in bolj zvočno obliko, za kar gre zasluga tudi slovenskim izdelovalcem. Vse to je pripomoglo k temu, da je slovensko citrarstvo v tem času postalo enakovredno ostalim »citrarskim velesilam« kot so Nemčija, Avstrija in Češka. Mladi slovenski citrarji pa na mednarodnih tekmovanjih posegajo po najvišjih priznanjih in se neredko uvrščajo pred tekmovalce iz omenjenih dežel.

Ob vsem tem pa nikakor ne smemo pozabiti na naše narodno izročilo - slovensko ljudsko pesem. Bila je tista in velikokrat edina, ki je citrarstvo v preteklosti ohranjala pri življenju, tako da smo dočakali pomlad in tudi to lušno poletje. Z željo, da tako ostane še naprej, sem se odločil

za izdajo te zbirke. Namenjena je vsem, tako mladim, ki se še učijo citranja, kot starejšim in bolj izkušenim citrarjem, pa tudi vsem, ki imajo radi našo slovensko pesem in jo želijo na ta način ohranjati in prenašati našim zanamcem. Zato so priredbe namenoma bolj preproste in obenem primerne tudi za petje, saj je pesmim

pripisano besedilo.

Vsem želim veliko veselja ob preigravanju napevov in naj na slovensko citrarstvo še naprej sije toplo poletno sonce!

Tomaž Plahutnik

SLOVENSKI CITRARSKI ORKESTER

V jeseni, 22. in 23. oktobra 2011, bo v Rogaški Slatini potekal dvodnevni projekt »Slovenski citrarski orkester«, ki ga organizira Citrarsko društvo Slovenije v sodelovanju z Glasbeno šolo Rogaška Slatina in Javnim skladom za ljubiteljske in kulturne dejavnosti, izpostava Rogaška Slatina.

Tokratno srečanje Slovenskega citrarskega orkestra je namenjeno citrarjem, ki igrajo že dlje časa, saj bo glavni poudarek seminarja na skupni igri (npr. enoten tempo in dinamika) in poustvarjanju nekoliko težjih skladb. Citrarji bodo tako lahko pridobili izkušnje v skupinskem igranju, v poslušanju ostalih glasov, tehnika pa prav tako ne bo izostala. Ob vseh vajah seveda ne bo manjkalo prostega časa, ki ga bomo lahko izkoristili za druženje in spoznavanje.

Slovenski citrarski orkester na zadnjem srečanju v jeseni 2010 v Grižah

Vaje Slovenskega citrarskega orkestra se bodo odvijale v Grand hotelu v Rogaški Slatini, kjer bodo udeleženci tudi prenočili. Prvi večer bo koncert, namenjen predstavitvi posameznih članov orkestra, ki bodo lahko odigrali skladbe po lastni izbiri. Naslednji dan popoldne pa se bodo skupne vaje zaključile s koncertom orkestra, ki bo odigral pripravljeni program. Vaje, in prav tako oba koncerta, bodo potekale v »kristalni dvorani« Grand hotela. Dirigirala bom Franja Kočnik, za celotni projekt pa bova skupaj skrbeli s Heleno Hartman.

Prijavnica bo objavljena na internetni strani Citrarskega društva Slovenije (**www.citre-drustvo.si**), poslana pa bo tudi na vse glasbene šole in vsem učiteljem citer. Citrarji, ki si želijo udeležiti igranja v tokratni zasedbi Slovenskega citrarskega orkestra, naj se o tem posvetujejo s svojimi mentorji, ki bodo imeli tudi notno gradivo.

Franja Kočnik

Naprstnik za zvončke iz zbirke Ivana Zupanca. Ponavadi je bil na kazalcu, nanj so bili obešeni mali zvončki, ki so se oglašali med igranjem. (foto: I. Zupanc)

CITRARSKA BORZA

- Prodamo koncertne citre izdelovalca Dušana Mazaja. (040 377 008)
- Prodamo resonančno mizico za igranje citer. Mizico se lahko razstavi zaradi lažjega prevoza. Kontakt 041 708827
- Spodaj navedeni instrumenti se prodajajo v Regensburgu (Nemčija), vendar jih bo možno videti in preizkusiti v Sloveniji od 1. do 15. avgusta. Pokličite 041 721 109 za več informacij. Prodajajo: 42-strunske diskantne - harfne citre, izdelovalec A. Meinel (cena 2500 €), 42-strunske diskantne - psalterne citre, izdelovalec E. Volkmann (cena 1500 €) in 38-strunske altovske harfne citre, izdelovalec A. Meinel (cena 1000 €).
- Nova notna zbirka Tomaža Plahutnika »Je dro luštno poletje« - slovenske ljudske in ponarodele za citre solo (standardna uglasitev) z besedilom. Izšlo v samozaložbi s podporo CDS. Naročite na 041 910 190 ali na tomaz.plahutnik@gmail.com
- CITRE 1, 2, 3. Učbeniki za citre avtorice Irene Zdolšek (031 337 567) ali www.irena-citre.si
- Najlepše melodije Slovenije 1, 2 in druge notne izdaje Cite Galič lahko naročite pri založbi Zlati zvoki ali na tel.: 041 650 712.
- Citrajmo, začetnica za citre. Peter Napret, 041 721 109.

SESTAVLJANKA

OB PRAVILNI REŠITVI SPODAJ NAPISANIH POJMOV BOSTE, PREBRANO V SMERI IZ ZGORNJEGA LEVEGA KOTA PROTI SPODNJEMU DESNEMU, DOBILI SAMOSTALNIK, KI OZNAČUJE PREDMET, NEPOGREŠLJIV PRI CITRARJIH.

ODGOVOR, NAPISAN NA DOPISNICO OZ. RAZGLEDNICO (Z VAŠIM NASLOVOM),

POŠLJITE NA NASLOV: CITRARSKO DRUŠTVO SLOVENIJE, AŠKERČEVA 9, 3310 ŽALEC DO PETKA 30. SEPTEMBRA 2011. IZŽREBANEC BO PREJEL ZGOŠČENKO S CITRARSKO GLASBO.

1. METROPOLA DOLENJSKE
2. DREVO, NA KATEREM RASTEJO BANANE
3. MESTO V UKRAJINI
4. DOLG
5. UMRLI SLOVENSKI POLITIK (VZDEVEK »BOŽIČEK«)
6. ARAFATOVA DRŽAVA
7. KATOLIŠKI PRAZNIK
8. RAČUNALNIŠKI IZRAZ ZA ISKALNIK
9. ČLOVEK V PRADOBI

1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									

KOLEDAR PRIREDITEV

- od ponedeljka, 27. do srede, 29. junija, 11. poletni citrarski seminar v Celju. Poučevali bodo: Tinka Budič, Tomaž Plahutnik, Steffen Hempel, Franja Kočnik, Irena Zdolšek. Vsak večer bodo koncerti: nastop udeležencev, nastop učiteljev in skupni zaključni koncert.
- 6. avgust od 13. ure dalje 21. popoldne ob citrah na Kopitniku. Prijave na 041 721 109 ali 040 316 684
- Slovenski citrarski orkester, Rogaška Slatina 22. in 23. oktober 2011. Informacije: Franja Kočnik 041 898 544.
- Citrarski abonma - prvič v Sloveniji prireja Zavod za kulturo šport in turizem v Žalcu. Več boste izvedeli na www.zkst-zalec.si
- 23. prešmentane citre
 - 30. avgust Cvetje v Bachu – koncert Irene Zdolšek z gosti v Vili Bianco v Velenju
 - 31. avgust Nina Kompare Volasko, sopran in Tomaž Plahutnik, citre, koncert v Vili Bianco v Velenju
 - 2. september, tradicionalno srečanje citrerjev »Prešmentane citre« v Kulturnem domu Velenje

Napovedi drugih prireditev spremljajte na internetni strani CDS: www.citre-drustvo.si

NEKAJ FOTO UTRINKOV IZ MUZEJA SANJE STRUN

foto: P. Napret